

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI**

**AL-XORAZMIY NOMLI URGANCH DAVLAT
UNIVERSITETI**

RAHIMBAEVA MUHABBAT DUSHAMBAEVNA

**MASOFAVIY O'QITISH VA "MOODLE"
TIZIMIDA INTERAKTIV TESTLARNI
TUZISH ASOSLARI**

**FOUN FORUMNING PEDAGOGIK GRANTLAR TANLOVI LOYIHASI
ASOSIDA TAYYORLANGAN ILMIY-USLUBIY QO'LLANMA**

URGANCH - 2012

Ushbu ilmiy-metodik qo`llanmada Urganch davlat universiteti o`qituvchilari o`zlarining tajribalarida “Moodle” tizimidan foydalanib kommunikatsion sinfda masofaviy mashg`ulotlarini tashkil qilish muammolariga bag`ishlanadi. Uslubiy qo`llanmada “Moodle” tizimida yangi zamonaviy pedagogik texnologiyalar talabi darajasida turli xil testlarni tuzish usullari haqida metodik ko`rsatmalar ishlab chiqilgan.

Ushbu ilmiy-uslubiy qo`llanma uzluksiz ta`lim tizimi o`qituvchilari va talabalariga, hamda o`z tajribalarida “Moodle” masofali o`qitish tizimidan foydalanishni va shu borada o`z malaka va tajribalarini oshirishni xohlagan tinglovchilar uchun mo`ljallangan.

Ushbu ilmiy-metodik qo`llanma Urganch Davlat universiteti ilmiy-uslubiy kengashida muhokama qilinib nashr etishga tavsiya etildi (№6 dekabr oyi 2012 yil).

Bugungi kunda milliy informatsion tizimini shakllantirish jarayonida Internet va boshqa global axborot tizimlaridan keng foydalanish, ayniqsa, muhim ahamiyatga ega. Bunga erishish XXI asrda mamlakat taraqqiyoti uchun hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

Islom Karimov

S o' z b o s h i

Ma'lumki, hayotni anglash, uni o'rganish informatsiyalarni yig'ish va o'zlashtirish orqali kechadi. Insonning bilimlilik darajasi ham ma'lum davr ichida shaxs tomonidan o'zlashtirilgan informatsiyalarning ko'p yoki ozligi bilan belgilanadi. SHuning uchun zamonaviy bilimlar sari keng yo'l ochish, ta'lim tizimini takomillashtirishda yangi informatsiya texnologiyalaridan unumli foydalanish – bugungi kunning talabiga aylandi.

Ta'lim islohotlarining asosiy dasturamal asoslari bo'lgan “Ta'lim to'g'risida”gi Qonunlar va “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi” zamonaviy bilimlar tizimiga keng yo'l ochish va ta'limni takomillashtirishda yangi informatsion texnologiyalar imkoniyatlaridan unumli foydalanishni dolzarb vazifa sifatida qo'ydi. Axborot almashinuvining xilma-xil ko'rinishlari va usullarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi o'qitishni texnik vositalari yordamida amalga oshirilishiga keng yo'l ochib bermoqda. SHulardan eng samaralisi masofaviy o'qitish usulidir. Bugungi kunda O'zbekistonda Oliy ta'lim muassasalarida, maktab va kollejlarda talabalarga zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida ta'lim berilib, o'quv jarayonida axborot texnologiyalaridan (AT) dan foydalanish, talabani ijodiy salohiyatini rivojlanishiga yo'naltirilgan faoliyat sifatida ta'lim jarayonida talabani o'quv faoliyatini rivojlanishini, o'quv tarbiya jarayonini takomillashuvini, ta'liming sifati va samarasini oshiruvchi asosiy omil sifatida qaralmoqda.

KIRISH

Bugungi kunda talabalarga sifatli talim berishni tashkil qilishda ilmiy-texnika taraqqiyoti mahsuli bo'lgan zamonaviy axborot texnologiyalari va uning moddiy asosi-kompyuterlar xizmatidan keng foydalanib elektron darslik va qo'llanmalar tashkil etish va internet manbalaridan, hamda masofadan o'qitishning dasturiy vositalaridan foydalanish davr taqozasi bo'lib qolmoqda.

Aynan shu maqsadda axborot texnologiyalaridan foydalanish, mutaxassislarning umumiy ma'lumoti va kasbiy tayyorgarligining sifatini oshirish uchun jahon andozalariga javob beruvchi axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga tadbiq etishimiz ham muhim ahamiyat kasb etadi. "Moodle" tizimi zamonaviy informatsion texnologiyalar va masofali o'qitishning mumkin bo'lgan unumli texnologiyalaridandir. Yangi texnologiyalar negizida (masalan, "Moodle" tizimida) individuallashtirilgan ta'lim metodikasini ishlab chiqish, talabaning bilimlarini shakllantirish va takomillashtirish vazifalarini ham hal qiladi. Ta'lim jarayonida masofali o'qitish texnologiyalaridan foydalanish ta'lim mazmuni, shakllari va usullarining o'zgarishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Uzluksiz ta'lim tizimida talabalarni masofaviy

o'qitish va uning ahamiyati

Masofadan o'qitish uslubi – bu Internet orqali mustaqil o'qish demakdir. Mustaqil o'qish insonning mustaqil fikrlash, holatni baholash, xulosa va bashorat qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Masofadan o'qitishda o'quvchi o'ziga qulay vaqtda va hattoki, ishdan ajralmagan holda o'qishi mumkin. Masofaviy o'qitishda o'qish muddati o'quvchining o'ziga bog'liq, ya'ni talaba yoki malakasini oshiruvchi pedagog ixtiyoriy paytda o'qishni boshlaydi, materiallarni o'qituvchi nazoratida o'zlashtiradi. O'zlashtirish topshiriqlarni, testlarni bajarishiga qarab aniqlanadi. Talaba berilgan programmani qanchalik tez o'zlashtirsa, shunchalik tez o'qishni tugatadi va guvohnoma olishga muvassar bo'ladi. Programmani o'zlashtira olmasa, unga mustaqil ishlab, o'qishni davom ettirishga imkoniyat beriladi.

Masofaviy ta'limda (MT) tinglovchlar mustaqil, erkin va ixtiyoriy bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladi; talaba va tinglovchi o'rtasidagi aloqa hissiy munosabatlardan holi bo'lganligi uchun tinglovchilarning o'zlashtirish darajasi bevosita uning intellektual tomonlariga bog'liq; ko'rgazmalilikning keng imkoniyatlaridan foydalanish ya'ni eshitish, ko'rish, idrok qilish, esda saqlab qolish, tushunish mushohada qilishda texnik jarayonlarning faol ishtiroki yordamida egallanayotgan bilim mohiyatini chuqurroq anglashga yordam beradi. Keys texnologiya - masofaviy ta'limda audiovideo va multimediali o'quv uslubiy materiallar majmuasini aks ettirsa, TV texnologiya - o'quv metodik ma'lumotlarni televidenie orqali yetkazish mazmuniga, Internet texnologiya - masofaviy ta'limning jahon axborot ta'lim tarmoqlariga kirish, integratsiya va o'zaro tamoyillariga asoslanganligi bilan ahamiyatlidir. Bundan tashqari, masofaviy ta'lim jarayoni ham o'z navbatida ta'limiy va rivojlantruvchi xususiyatlaridan tashqari tarbiviy xarakterga ega bo'lib, shaxs axloqiy sifatleri-intizomlilik, onglilik, talabchanlik, hurmat va e'tiborlilik, o'quvlilikni shakllanishiga o'z ta'sirini o'tkazadi.

Masofaviy o'qitishda asosiy e'tiborni o'quv-uslubiy materiallarni tayyorlashga qaratiladi. CHunki o'quv-uslubiy materiallarning sifati masofadan o'qitish sifatining eng asosiy omillaridan biridir. O'qish tartibi quyidagicha: o'qituvchi kurs bilan tanishtiradi va topshiriqlar beradi. O'quvchi ko'rsatilgan manbalar bilan ishlab topshiriqlarni bajaradi va o'qituvchiga yuboradi. O'qituvchi uni tekshiradi, zarur holda ko'rsatmalar beradi. SHu tartibda kurs mavzulari o'rganiladi. Muzokara Internet xizmatlari orqali amalga oshiriladi. O'qish jarayonida talaba elektron darsliklardan, elektron kutubxona va forumlardan, videokonferentsiyalardan, on-line kurslaridan va Web-sahifalardan foydalanadi. Bu individuallik o'quvchida qiziqish uyg'otadi va uni o'qishda faollikka, ijodiy yondashuvga rag'batlantiradi. Ularni to'g'ri tashkil etish, o'qitish sifati va samarasini belgilaydi.

O'quv materiallari turlari. Masofaviy o'qitishda quyidagi o'quv materiallaridan foydalaniladi:

1. Darsliklar (modul),
2. Audio, videomateriallar,
3. Elektron va multimedia darsliklari,
4. On-line kurslari.

Darsliklar tashkil etish – Darslik - bu o'qitiladigan kurs bo'yicha to'liq axborotlarga ega bo'lib, mavzular bo'yicha nazorat savollari va o'zlashtirishni nazorat qiluvchi testlarni o'z ichiga oladi. SHuning uchun darslikni **modul** deb atash qabul qilingan. Modul kursning to'liq hajmini o'zida aks ettirib ma'ruzalar, amaliy mashqlar, test va tavsiya etilgan adabiyotlardan iborat bo'ladi. Modulni kompyuter vositasida MS Word, Page Maker, CorelDraw dasturlari vositasida tashkil etish mumkin.

Audio va videomateriallarni yaratish - bu o'tilayotgan darslarni magnitofon, videomagnitofon va videokameralar vositasida yozish degani. So'ngra taqdimotini Power Point dasturi orqali amalga oshirish mumkin.

Elektron darsliklar yaratish - multimedia texnologiyasi asosida darsliklar tashkil etish axborot texnologiyasi taraqqiyotining eng yuqori samarasi deyish mumkin. Bu usulni tadbiiq etishda kichik hajmdagi bir diskda katta hajmdagi axborotlarni «jonlantirgan» holatda aks ettirsa bo'ladi. Boz ustiga yozilgan axborotlarni ko'rish, eshitish va o'qish mumkin bo'ladi. Xullas, multimediali darslik axborotlarni matn, rasm, grafik ko'rinishda va video holatlarda ifodalaydi. Elektron darsliklar tayyorlash uchun maxsus dasturiy ta'minot mavjud bo'lib, bular Macro Media Director, ToolBook.

On-line kurslari – bu masofaviy o'qitishning eng kerakli elementlaridan biri. Internet texnologiyalaridan WWW asosiy o'rin egallab, masofaviy o'qitishda axborotlar muhitini tashkil etadi. CHunki WWW texnologiyasi ixtiyoriy gipermedia, multimediamiaga va ma'lumotlar bazasiga kira oladi(turli plug-in modul va interfeyslar asosida). Foydalanuvchi on-line kursi bilan o'ziga qulay vaqtda va joyda ish yurita olib kerakli ma'lumotlarga ega bo'ladi. Bunday asinxron o'qitish tizimi masofaviy o'qitishning birinchi fazasi hisoblanadi. Buning uchun biron-bir o'qitish kursi bilan tanishuv lozim.

.Masofaviy o'qitish – kommunikatsiya va kompyuterizatsiya hosilasi bo'lib, uning mohiyatida o'qitishning eng ilg'or usullarini Respublika bo'yicha keng joriy qilish masalasi ilk rejada turadi. SHu ma'noda masofaviy o'qitish ta'lim-tarbiya tizimida o'qitishning hozirgi talablariga javob berishi kerak.¹ Bizning nazarimizda, masofaviy o'qitishning yutuq va kamchiliklari parallel ravishda namoyon bo'lmoqda. YUtuqlari quyidagilardan iborat:

-birinchidan, masofaviy o'qitish muayyan ilg'or o'qitish usulini keng ommalashtiradi;

-ikkinchidan, bizning sharoitimizda poytaxtda jamlangan ilmiy potentsialdan joylarda unumli foydalanish uchun imkoniyat tug'diradi;

-uchinchidan, Respublika bo'yicha o'qitishning yaxlit metodologiyasini shakllantiradi;

-to'rtinchidan, o'qitish sohasida ilmiy-amaliy axborot almashinish tezlashadi;

-beshinchidan, moliyaviy tejamkorlikka olib keladi.

Kamchiliklar ham mavjud:

- birinchidan, masofaviy o'qitishning didaktik qonuniyatlari ishlab chiqilganicha yo'q;

- ikkinchidan, masofada turib saboq olayotganlarning holati va xatti-harakatini to'liq darajada nazorat qilib bo'lmaydi;

-uchinchidan, o'qituvchi va talaba (o'quvchi) o'rtasida emotsional munosabat bo'lmaydi. Zero, masofaviy o'qitish texnologiyasidan tezkor axborot almashish maqsadida foydalanish kutilgan samarani berishi shubhasiz. Bugungi kunda poytaxtimizda va viloyatlar markazlarida o'ziga xos ilmiy potentsial markazlari shakllandi. Bu imkoniyatdan Respublika bo'yicha foydalanishda masofaviy o'qitish muhim o'rin tutadi. SHu ma'noda masofaviy o'qitishning metodologiyasi va ilmiy asoslarini yanada aniqlashtirib olish maqsadga muvofiqdir.

Masofaviy o'qitishning maqsadi maqbul va aniq bilim berishga asoslanishi

---

¹ Мавлонова Р., Тўраева О., Холикбердиев К. Педагогика. – Т.: “Ўқитувчи”. 2001.-б.105-112.

kerak. Buning uchun nazariy bilim berish uch xususiyatga asoslanishi kerak: 1) eng to'g'ri ma'lumotlarni berish; 2) didaktik printsiplarga amal qilish; 3) muayyan mezonlarga asoslanish. Masofaviy o'qitish bilim berishning uch komponentini qat'iy hisobga olishi kerak. Bular: 1) ma'lumotlarning asosligi va ixchamligi; 2) ma'lumotlarning qabul qilishga qulayligi; 3) ma'lumotlarning fikr qo'zg'ashga asoslanishi. Bunday yo'l tutish masofadan turib saboq olayotgan shaxs ehtiyojini qoniqtiradi. SHu ma'noda bizning fikrimizcha, masofaviy o'qitish ta'lim oluvchida muayyan muammo bo'yicha fikr qo'zg'ashga asoslanishi kerak. Bu texnologiyada shablon yo'l tutish o'zini oqlamaydi va masofaviy o'qitish usuliga nisbatan ishonchsizlik uyg'otadi. Demak, masofaviy o'qitishning uchdan bir qismini muhokama tashkil qilishi kerak. Muhokama vositasi bilangina bu metodda ko'zlangan samaraga erishish mumkin (2).

Masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari pedagogik texnologiyalarning shaxs taraqqiyotidagi ahamiyatiga mos kelgan holda, ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlarini yanada kengroq ochib berishga xizmat qilishi bilan xarakterlidir. Bugungi kunda masofaviy o'qitishning didaktik qonuniyatlarini ishlab chiqish dolzarb bo'lib turibdi. Bu masalada bizning nazarimizda, masofada turib saboq oluvchilarni emotsional boshqarish maqbul ko'rinadi. Buning uchun o'qituvchi ma'ruzaning matni aniq, lo'nda va qiziqarli bo'lishiga, nutqning ravon va ta'sirchanligiga, turli replikalar vositasida saboq oluvchilarni jalb qilish usullariga diqqat qilishi lozim bo'ladi.

Masofaviy o'qitish – davr ehtiyojidir. CHunki ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar o'qitish ishlarini jahon andozalariga moslashti-rishni va eng samarali usullarga asoslanishni taqoza etmoqda. SHu ma'noda fakultetlararo, universitetlararo va xalqaro masofaviy o'qitishni yo'lga qo'yish o'qitish ishlarining samaradorligini oshirishga xizmat qilishi shubhasiz. Bizning nazarimizda, bu borada tajriba hosil qilishning ikki yo'li bor: 1) milliy ta'lim tizimida masofaviy o'qitish tajriba – sinov ishlarini davom ettirish, eng ilg'or usullarni ommalashtirish; 2) masofaviy o'qitish bo'yicha jahon modellarini

chuqur o'rganish. Bularning barchasi masofaviy o'qitishning milliy modelini yaratishga olib keladi.

TA'LIM SOHASIDA INTERNET TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI METODIK TIZIMI

Yuqori sifatdagi va yuqori texnologik axborotli o'qitish muhitini yaratish, asosan, ta'lim tizimining texnologik bazasini tubdan modernizatsiyalash, jamiyat talablariga javob beradigan ochiq ta'lim tizimiga o'tish imkoniyatini yaratadigan yetarlicha murakkab bo'lgan texnik masala sifatida ko'riladi. Shu bilan birga, axborot ta'lim muhitini yaratish faqat texnik masala emasligini inkor etib bo'lmaydi. Uni yaratish, rivojlantirish va undan foydalanish uchun barcha ta'lim tizimining ilmiy-uslubiy, tashkiliy va pedagogik potensialini to'liq ishga solish kerak bo'ladi. Shu munosabatda, zamonaviy axborotli ta'lim muhiti ishlatilayotgan sharoitda pedagogika munosabatlarini ham hisobga olmoq lozim.

Axborotli ta'lim muhiti ta'riflari to'plamining tahlilidan shu xulosaga kelish mumkinki, bu axborot, texnik, o'quv-uslubiy podsystemalar jamlanmasi bo'lib, o'quv jarayoni va uning qatnashchilarini ta'minlashga maqsadli qaratilgandir.

Axborot ta'lim muhiti – pedagogik tizim va uning ta'limotidan iboratdir, ya'ni, moddiy-texnik, moliyaviy-iqtisodiy, me'yoriy-xuquqiy, boshqaruv va marketing tizim ostilaridir.

O'qitish metodikasiga muvofiq har bir o'quv guruhi uchun o'quvchilarning jamoa vositasi kabi elektron auditoriyasi yoki forumlari yaratilishi (ochilishi) mumkin. Bunda o'quv yurtining virtual vakilligi (VV) o'quv jarayonini olib borish uchun zarur bo'lgan o'quv va ma'muriy resurslarni shakllantiradi, ushbu resurslar u yoki boshqa fan bo'yicha o'qitish jarayonida qo'llaniladigan ishlab chiqarish moduli deb nomlanadi va zaruriyatga qarab yaratiladi. Bunday modullarga quyidagilarni kiritish mumkin:

- ayrim fanlar bo'yicha o'quv guruhining ChAT (on-line auditoriyalar -

seminarlari maslahatlar);

- fanlar bo'yicha telekonferensiyalar (forumlar) (on-line auditoriyalar - seminarlari maslahatlar);

- e'lonlar taxtasi;

- yakka tartibda (ta'riflanadigan) maslahatlar tizimi.

O'quv muassasaning VVdagi bunday modullar soni o'qituvchilar ehtiyojlari va ular tomonidan amalga oshiriladigan o'qitish metodikasi bilan belgilanishini ta'kidlab o'tish kerak.

Shunday qilib, axborot-ta'lim muhiti pedagogik tizim kabi quyidagi funksiyalar yuklanadigan o'qituvchining yangi rolini belgilaydi:

- bilish jarayonini muvofiqlashtirish;

- o'qitiladigan fanni to'g'irlash;

- yakka tartibda o'qitish rejasini tuzishda maslahat berish;

- o'quv rejasi, o'quv loyihalariga rioya qilish.

O'qituvchi-konsultant (yoki tyutor) o'z bilimlarini namoyish qilish, texnologik, tashkiliy, ijtimoiy-iqtisodiy va ijtimoiy-psixologik imkoniyatlarni olish, maksimal pedagogik natijalarni olishi kerak.

Zamonaviy jamiyatda Internet orqali masofaviy ta'limning rivojlanishiga quyidagi ikki sababni ko'rsatish mumkin:

1. Yosh avlodlarning ta'lim potensialiga bo'lgan talabning ortishi, axborot texnologiyalarini o'zlashtirish, jamiyatdagi bilimlarni tezkor almashinuvi, insonni butun umri davomida o'qishi kerakligi, uzluksiz ta'limni zaruriylashishi.

2. Internet tarmog'ining va kompyuter texnologiyalarining rivoji, ishlarni kompyuter va kompyuter dasturlari orqali bajarilishi soddalashishi.

Internetning o'qituvchi uchun qulay bo'lgan omillari qaysilar ?

Bu omillarini asosiylarini sanab o'tamiz:

✓ Tijorat hamda notijorat tashkilotlarining Internet tarmog'idagi masofaviy ta'limini o'zlashtirishi jaroyonida o'z malakasini oshirish.

✓ Mustaqil ravishda tarmoqdagi axborotlar orqali o'z malakasini oshirish.

✓ Dars o'tish uchun Internet tarmog'idan materiallar qidirish.

- ✓ Hokimiyat serveridan normativ hujjatlar qabul qilish.
- ✓ Yangi pedagogik texnologiyalarga oid axborotlar olish.
- ✓ Talabnomalar jo'natish, konferensiya, tanlov va grantlar, hisobot va konferensiyalarga chiqish haqidagi axborotlarni olish.
- ✓ Dasturiy ta'minot olish.
- ✓ O'z ishlarini chop qilish va o'z ishlari to'g'risida ma'lumotlar yuborish.
- ✓ Hamkasb va do'stlar bilan xat yozishmalar. Fikrdoshlar va hamkasblarni boshqa shaharlar va davlardan qidirish.
- ✓ Internet magazinlarida savdo qilish.
- ✓ Ish qidirish.

Internet texnologiyalarini ta'lim sohasidagi quyidagi afzalliklarini sanab o'tish mumkin:

- ✓ bu fanlarni o'zlashtirilishni yaxshilanishi;
- ✓ Kompyuter va Internet bilan muloqot qilishdagi yangiliklar,
- ✓ o'rganishga bo'lgan munosabatni yaxshilanishi;
- ✓ mustaqil ta'lim va tadqiqotlar malakasini takomillashishi;
- ✓ amaliy malaka samaradorligini oshishi.

Vaqt o'tishi bilan Internetda eng muhim fanlarning eng yaxshi ma'ruzalari chop qilinishi kutilmoqda. O'qituvchilar bu ma'lumotlardan o'z darslariga asos sifatida foydalanishlari mumkin. Ma'lumotlar jo'natishda tezlikning ortishi bugungi matn ko'rinishidagi Internetni multimediyali interaktiv telekanalga aylanishi boshorat qilinmoqda. Bugungi kunda Internetdan ajralishlik mukammal bo'lgan ta'limdan mahrum bo'lishlikdir.

Yangi metodlar va texnologiyalar bilan birga olib boriladigan masofaviy o'qitish metodi nazariy pedagogika va ta'lim amaliyotiga yangi tushunchalar va atamalarni kiritadi, ularga:

- virtual klass (guruh);
- O'qitishni quvvatlash (o'quvchilarni quvvatlash);
- O'quv telekommunikatsion loyihalar;
- Teskari aloqa;

- Dialogli texnologiya;
- Kompyuterli aloqa;
- Telekonferensiya;
- Kordinator, moderator, telekommunikatsion loyihaning fasilitatori (telekonferensiya) va boshqalar.

Telekommunikatsiyaviy o'quv loyihasi- Masofaviy ta`lim(MT) transformatsion modelning birdan-bir kelajakli shakli bo'lib, qandaydir modeli maqsadga yetish uchun yo'naltirilgan o'quvchilarning birgalikdagi faoliyatiga asoslangan. U o'quvchilar oldiga qo'yiladigan qandaydir ilmiy yoki ishlab chiqarishni modellashtirish maqsadidagi loyihadan iborat. Bunday modeldan maqsad o'quvchilarning loyihalari faoliyatida u to'plovchi bo'lib, ularda jamoat bo'lib ishlashdagi bilim va ko'nikmalarni faollashtiradi.

O'quv telekommunikatsion loyihaning zaruriy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- uning vaqtli aniqligi va chegaralanganligi (ikki haftadan uch oygacha)
- loyihaning barcha qatnashchilari orasida axborot almashtirish uchun kompyuterli telekommunikatsion tarmoqlar va dasturli vositalardan foydalanish, ular ko'pincha virtual yoki kvazivirtual guruhni tashkil etadi.
- loyiha kordinatori tomonidan o'rnatiladigan o'quvchilar orasidagi aniq faoliyatning zarurligi.

Masofaviy o'qitishdagi teskari aloqa—mos kibernetik tushunchaning umumlashuvi-masofadagi o'quvchiga uni baholash bosqichida, pedagog tomonidan yuboriladigan axborotlar oqimi, uning harakati, o'quvchining muvaffaqiyatiga pedagog reaksiyasi va uni faoliyatining bahosi (ma'qullash yoki ma'qullamaslik) va boshqalardan iborat.

Rejali va ratsional o'rnatilgan teskari aloqa ahamiyatining juda kattaligi aniqlangan, chunki u o'quv faoliyatining aniq va musbat shakllanishini kuchaytiradi. An'anaviy o'qitish jarayonida teskari aloqa mimik harakatlar, tovush intonatsiyasi va boshqalar bilan aniqlanadi. MTda esa u pedagog va o'quvchining ko'pchilik aloqa kanallari bilan ulangani sababli teskari aloqa

pedagogik texnologiyaning aniqlangan va rejalashtirilgan elementi hisoblanadi. Telekonferensiya - tarafdor odamlar jamiyati orasida matnli xabarlar almashish usulidir.

Kompyuterli aloqa bu - aloqani tashkil qilish uchun kompyuterlar va telekommunikatsion tarmoqlaridan foydalanuvchi usullar majmui. Kompyuterli aloqa quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Tarmoqdan foydalanuvchi pochta, qutili xabarlarni jo'natish imkonini beruvchi elektron pochta;
2. Xabarlarni barcha qatnashchilarga bir vaqtda uzatish imkonini beruvchi telekonferensiyalar;
3. Uzoqdagi axborot manbalariga kira olish, masalan, kutubxona zaxiralariga, ma'lumotlar bazalariga, serverlarga;

MTni rivojlantirish tendensiyasining tayanch holatlari quyidagilardan iborat:

- texnologiyalarni bir vaqtda kengaytirish va yaqinlashtirish;
- o'qituvchilar va o'quvchilar orasidagi munosabatlarni o'zgartirish;
- o'quv muassasalari orasidagi munosabatlarni o'zgartirish;
- turg'un an'analarning paydo bo'lishi.

Hozirgi kundagi MT doirasiga kirgan eng asosiy atamalar: tirik interaktiv muhitlar, qisqa to'liqinli televidenie, audio grafika, zichlashtirilgan video, telekonferensiyalar, audio konferensiyalar va boshqalar. Hozirgi interaktiv muhitlar o'quv auditoriyalarining kengayishiga imkon bermoqda.

Yaqin kunlarda MT fazosida yangi texnologiyalarning paydo bo'lishini tasavvur qilish qiyin emas. Ularning deyarli barchasi raqamlidir. Ularning tarkibiga gepermedia dasturlari kiradi, bu esa o'quvchining axborot manbaidan foydalanishi va shuningdek, INTERNET orqali mumkin bo'lgan ma'lumotlar bazasini va hattoki, ma'lumotlar kompleksini, o'zi nazorat qilish imkonini yaratadi, bu esa kelajakda o'quvchiga video kurslar, audiomateriallar, ma'lumotlar bazasi va boshqa dasturli ta'minot bilan o'z uyi yoki ish joyidan ulanishga imkon yaratadi.

Global kompyuter tarmoqlaridan foydalanuvchi kompyuterli

telekommunikatsiyalarni tezlik bilan rivojlanuvchi axborot texnologiyalarining so'nggi ko'rinishidan iborat deyish mumkin.

Telekommunikatsiyaning eng sodda ko'rinishi elektron pochtdan iborat bo'lib, undan katta muvaffaqiyat bilan ta'lim jarayonida foydalanishi mumkin, chunki u:

1. Turli fanlar o'qituvchilarining tajriba almashinishini osonlashtiradi va rag'batlantiradi;
2. Undan foydalanayotgan o'quvchilarning o'quv kursiga bo'lgan qiziqishini oshiradi;
3. O'quvchilarning kommunikativ amaliyotini kengaytiradi, yozma nutqini rivojlantirishga yordam beradi.

Elektron pochta odatdagilardan o'zining xususiyati bilan farqlanadi:

- a) kompyuter yordamida xatni tayyorlash jarayonini tezlashtiradi va ijodiyashtiradi.
- b) xatni jo'natish va olish ish joyida kompyuter yordamida amalga oshiriladi.
- v) xatning manzilga yetkazilishi juda tez (Yer sharining qarama — qarshi nuqtasiga 4 — 5 soatda yetkaziladi).

Masofaviy ta'limda elektron pochtdan foydalanish, odatda, telekommunikatsion loyiha shaklida ham olib boriladi. O'quv telekommunikatsiyaviy loyiha ma'lum mavzuga bag'ishlanadi. Uning tarkibiga tayyorlash va uzatish bo'yicha o'quvchilarning turli ko'rinishdagi faoliyatlari va kompyuterli telekommunikatsiyalar bo'yicha o'quv axborotining olinishi va tahlili kiradi.

MT o'quvchilarning o'ziga xos bilimlari bilan bog'liq bo'lgan ko'p psixologik chegaralarni olib tashlaydi va ularga samimiy bo'lish imkonini yaratadi. O'z fikrlari ustida ishlash mumkinligi o'quvchilarga og'zaki muloqotdagi kamchiliklarni bartaraf qilishga imkon yaratadi. MT shaklining ochiqligi o'quvchilar dunyoqarashining planetalar darajasigacha ko'tarilishiga olib keladi. Elektron pochta yoki INTERNET ning Web—tizimi bilan ishlayotgan har bir insonda barcha qit'alar va kontinentlarning yaqinlik

to'g'risidagi sezgisi paydo bo'ladi. MT- bu yetarlicha arzon. Bunda oliy o'quv yurtlaridagi kommunal harajatlar uchun va o'qituvchilarning soatlari uchun to'lamasdan hamda boshqa qiyinchiliklardan holi bo'lgan holda o'z uyi yoki ish joyida o'tirib bilim olishning mumkinligi. Demak, MT zaruriy va nozik ish. Yaqin kelajakda ko'pchilik tarmoqlar orqali o'qish imkoniga ega bo'ladi. Bizningcha, MT va kunduzgi o'quv markazlaridagi ta'limlar bir- birini to'ldirish imkonining yaratilishi hozirgi zamon fan- texnikasining eng buyuk yutug'idir.

MODUL TEXNOLOGIYALARI AOSIDA O'QITISHNI TASHKIL ETISH

Keyingi paytda keng qo'llanilayotgan, ta'limni rivojlantirishning samarali usullaridan biri – fanlarni modul texnologiyalari asosida o'qitishdir. Ma'lumki an'anaviy ta'limda o'qitish maqsadlari asosan bilim berishga, modul texnologiyasida esa ta'lim oluvchini faoliyatini yanada rivojlantirishga qaratilgan.

Modul- bu fanntng bir biriga o'zaro bog'liq fundamental tushunchalarini o'rganishga yo'naltirilgan va didaktik tamoyil asosida tuzilgan o'quv materiallari birligi bo'lib, unda fan bo'yicha o'quv dasturlari qisqartirilgan va chuqurlashtirilgan tarzda tabaqalashtiriladi. Natijada bosqichma-bosqich o'qish imkoniyati yaratiladi.

Pedagoglarning fikricha, agar modul texnologiyasi asosida o'qitish to'g'ri tashkil etilsa, ta'limning xar qaysi bosqichida talabalar yangi o'quv materiallarini o'zlashtiradi, ko'nikma va malakasi takomillashadi. Modul algoritm asosida ishlab chiqariladi va quyidagi tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi: aniq maksad, nazariy bilim, amaliy mashg'ulot, uslubiy ko'rsarma yo'l-yo'riqlari, nazorat, o'zlashtirilgan bilim, malakani sinash, baxolash va xakozo.

Modul texnologiyasida o'qish quyidagi ketma-ketlik asosida amalga oshiriladi:

- modulli o'qitishning dastlabki shart-sharoitlarini taxlil etish
- o'quv didaktik materiallarni va o'qitish vositalarini tayyorlash

- nazariy va amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish

-o'qituvchi talabalarning olgan nazariy va amaliy ko'nikmalarini baholash.

Yuqorida keltirilganlarning barchasi ta'lim oluvchini fikrlash darajasini kengaytirish, yuz beradigan voqea xodisalarni sababini aniqlash, izlanishni o'rgatishga qaratilgan.

Modul tizimining mohiyati shundan iboratki, ta'lim oluvchilar ta'limning aloxida birlik modullarini izchil xolda ketma-ket o'zlashtiradilar.

Ta'limda modul tizimini qo'llash eski modul birligi o'rniga tezda yangisini ishlab chiqish va yangisini qo'llash imkoniyatini beradi.

Modul tizimi asosida ta'lim berishning afzalligi shundaki, e'tibor ko'proq ta'lim oluvchiga uning o'z ustida mustaqil ishlashi xamda o'z-o'zini nazorat qilishga qaratiladi.

Modul tizimi asosida o'qitishning davomiyligi ta'lim oluvchining tayyorgarligiga va kasbiy malakasini qay darajada egallash istagiga bog'liq.

1. Modul texnologiyasi asosida o'qitishni tashkil etishda dastlabki shart-sharoitlarni taxlil etish:

Birinchiidan, o'quvchilarning tayyorgarlik xolati taxlil qilinib, ularning bilimi, o'quv materiallarini o'zlashtirish darajasi va qobiliyati aniqlanadi. Chunki ularning ta'lim olishida o'ziga ishonchi, qobiliyati, shaxsiy xolati va eshi muayyan darajada ta'sir ko'rsatadi. Talabalarning qobiliyatiga ko'ra tabaqalashtirish asosida ularga fanni mustaqil o'zlashtirish tavsiya etiladi.

Ikkinchiidan, mavjud shart-sharoitlar taxlil etiladi. U ularning ichiga quyidagilarni qamrab oladi:

Xuquqiy shart-sharoitlar. Bunda ta'lim jarayoniga taaluqli o'quv rejasi va dasturlar o'rganiladi.

O'quv jarayonini tashkil etish bilan bog'liq shart-sharoitlar. Bunda modul tarkibiga kirgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar tashkil qilinadigan joy va boshqa sharoitlar taxlil qilinadi.

Texnikaviy sharoitlar. Bunda texnik jihoz va moslamalar, o'quv va yordamchi audio vizual vositalarning mavjudligi xolati o'rganiladi.

Uchunchidan o'tiladigan fanlar taxlil qilinib, modullar mazmunini belgilashda zarur bo'ladigan turli manbalar, ya'ni o'quv materiallari va boshqalar o'rganiladi. Masalan, darslik, ko'llanma va boshqa adabiyotlar.

2. Modulning o'quv maqsadi va mazmunini belgilash. Modul texnologiyasi asosida o'qitishda dastlab, o'rganiladigan fanning o'qitish maqsadi va mazmuni, modullarning maqsadi va mazmuni belgilanadi. O'quv maqsadlari yakunida ta'lim tarbiya natijasi sifatida talaba erishishi lozim bo'lgan bilim, malaka va shaxsiy ko'nikmalar belgilanadi. O'quv maqsadlari tarmoq ta'lim standarti talablari asosida ishlab chiqiladi.

Modulni o'rganish maqsadi qanchalik aniq bo'lsa, unga erishuvchanlik shunchalik oson bo'ladi.

3. Modul bo'yicha didaktik materiallar va o'quv vositalarini tayyolash. O'quv didaktik materiallar va o'quv vositalari deyilganda bilim va malakalarni shakllantirishga xizmat qiluvchi axborot manbaalari tushuniladi.

Moduli texnologiya asosida o'qitishda o'quv didaktik materiallar sifatida nazariy va amaliy darslarda matnli, vizual vositalar, masalan o'quv adabiyotlar, kartoteyka va ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, uslubiy ko'rsatma materiallardan foydaniladi.

4. Nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish. Modul tarkibiga kiritilgan nazariy mashg'ulotlarni quyidagi ketma-ketlikda o'tkazish tavsiya etiladi.

Qiziqtirish (Motivatsiya uygotish). Masalan mavzuga bog'lik qiziqarli kashfiyot, yangilik yoki xizmatni tushuntirish bilan dars boshlanadi.

Ma'lumot (bilim) berish. O'qtuvchi o'quvchilarga yangi materialarini tushuntiradi, qisqa ma'ruzalar o'qiydi, munozara, o'quv suxbati uyushtiradi. Yangi modul birligi o'rganishdan avval o'tilgan modul birliklari qisqacha umumlashtirilgan xolda takrorlanadi.

Modul birligiga mos tarqatma materiallar beriladi. Bu o'quv jarayonini osonlashtiradi. Ularni modul birligiga monan ravishda birin-ketin tarqatish va ko'rib chiqish uchun yetarli vaqt ajratiladi.

O'zlashtirish bilimlarini mustaxkamlash uchun topshiriqlar berish. Talabalarga

tafakkur qilish va ma'lumotlarni qayta ishlash imkoniyatini yaratuvchi topshiriqlar beriladi. Xar bir topshiriq yoki mashqdan keyin bajarilgan ishlar baholanadi. Natijalarni guruxda ochiqdan-ochiq muxokama qilish yaxshi natija beradi. Modulni o'rganish oxirida yakuniy suxbat uchun vaqt ajratish kerak.

5. Talabalarning nazariy bilimi, amaliy ko'nikma va malakasini baholash. Talabalar bilimi va ko'nikmalarini o'quv maqsadlariga muvofiq holda muntazam baholash kerak. Baholash xuquqiy, pedagogik va psixologik tamoyillarga xamda Davlat ta'lim standartlariga asoslanadi. Baholash orqali butun modulni o'rganish jarayoni va uning barcha komponentlari maqbulligini tekshirib ko'riladi. Bu bilan moduli o'qitish kutilayotgan natijani berayotgani yoki bermayotgani aniqlanadi.

Shunday qilib, pedagogik texnologiya qo'llaniladigan texnologiyalarning barchasi xam ta'lim oluvchilarni chuqur bilim olishlari va talab darajasida ko'nikmaga ega bo'lishlariga qaratilgan.

MOODLE TIZIMIDA QO`LLANILADIGAN TESTLARNING TURLARI

“Test” atamasi birinchi marta amerikalik psixolog J. Kettel tomonidan 1890 yilda kiritilgan. “Test” atamasi inglizcha “test” so'zidan olingan bo'lib, **tekshirish, nazorat, sinov** ma'nolarini bildiradi. Pedagogikada “test” atamasi o'ziga xos shaklga va mazmunga, turli qiyinlik darajasiga ega bo'lgan, o'quvchilar o'zlashtirishi darajasini xolisona baholash imkoniyatini beradigan topshiriqlar tizimidan iborat.

Kompyuterda test sinovlarini o'tkazish bu - o'qituvchiga qisqa vaqt ichida talabalarni bilimini haqiqiy baholash imkonini beradi. Yaxshi tuzilgan test talabalarni muntazam ravishda o'qish jarayoni davomida o'qish va izlanishga undaydi. Testni dars paytida yoki darsdan tashqari vaqtda mustaqil ta'limda tashkil qilish va o'tkazilishi mumkin. O'z navbatida kompyuter testlari talabalarda ijobiy taassurot qoldiradi. Test o'tkazishning ustun tomoni bu kutilayotgan natijalarni tez va avtomatik ravishda etishiradi. Talabalarning

bilim darajasini tez aniqlab beradi. Test o'tkazish jarayoni albatta tashqi ta'sirlarsiz talaba o'zining mustaqil fikrini bayon qilgan javoblariga asosan olib boriladi.

Shuning uchun ham hozirgi kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda o'quv jarayoni kompyuter texnologiyalari yordamida boshqarilmoqda va test texnologiyalarini qo'llash mumkin bo'lgan bir qancha tizimlar ishlab chiqilgan. Bu tizimlardan foydalanish bugungi kunda yaxshi samara bermoqda. Shunday tizimlardan biri bu- "Moodle" tizimidir. Bu tizim bizga testni barcha turlarini qo'llash orqali talabalar bilimini nafaqat optimal baholabgina qolmay, balki, ularni qayta-qayta o'qib o'rganishga undaydi. Talaba o'z bilim darajasini test sinovlari yordamida mustahkamlaydi va bilimlarni chuqur o'zlashtirishga harakat qiladi. Bu tizimda talaba o'z ustida ko'p ishlaydi. Bunda esa tanlanadigan testni turi muhimdir. Bunday imkoniyatlarni Moodle tizimida yaratish va talabalarga bu tizimda ishlash imkoniyatini berish mumkin.

Test topshiriqlari – ta'lim natijalarini xolisona nazorat qilishning didaktik va texnologik vositalaridan hisoblanadi.

Test sinovlari yordamida barcha o'quvchilarning bilimini bir vaqtda tekshirish, ularni mashg'ulotlarga puxta tayyorgarlik ko'rishga, mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishga o'rgatish, intizomini mustahkamlash kabi imkoniyatlar yaratiladi.

Birinchi bosqich testlar:

1. Tanib olish testlari - "ha" yoki "yo'q, "to'g'ri" yoki "noto'g'ri" deb javob beriladigan savoldan iborat bo'ladi. Topshiriqda albatta, o'quvchi bilishi yoki xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi lozim bo'lgan ob'yekt haqida so'raladi. Bu kabi testlarga biz To'g'ri/Noto'g'ri shakldagi tetlarni misol keltirishimiz mumkin.

2. Farqlash testlari - bir yoki bir necha to'g'ri javobga ega bo'lgan testlar. Bu turdagi testlarga biz Yopiq turdagi ko'p tanlovli testlarni misol keltirishimiz mumkin.

3. Qiyoslash testlari - o'rganilgan obyektlarda umumiylik yoki farqlarni topish so'raladi, bunda qiyoslanayotgan xususiyatlar yoki parametrlar topshiriq shartida berilgan bo'ladi.

4. Bir necha variantli test-topshiriqlar - topshiriq sharti va barcha kerakli boshlang'ich ma'lumotlar beriladi, javoblar variantlari keltiriladi. O'quvchi berilgan topshiriq yechimini va to'g'ri javob qaysi ekanligini ko'rsatishi kerak.

Ikkinchi bosqich testlari:

1. Ma'lumotni eslash testlari - test savoli beriladi, javob variantlari berilmaydi. O'quvchi javob uchun kerakli ma'lumotlarni eslash asosida to'g'ri javobni topishi kerak.

2. To'ldirish testlari - topshiriqda har xil shakldagi ma'lumot – matn, formula (tenglama), chizma yoki grafik beriladi va o'quvchi tushirib qoldirilgan ma'lumotni to'ldirishi kerak.

3. Konstruktiv testlar - o'quvchi javobni topish uchun, masalan, formulani yozishi, teoremani isbotlashi yoki grafikni chizib berishi lozim.

Uchinchi bosqich testlar

1. Ijodiy qobiliyat testlari - o'zlashtirilgan ko'nikma va malakalarni yangi sharoitlarda, amaliyotda ishlatish so'raladi.

Moodle texnologiyasida qo'llaniladigan testlarning bir qancha turlari bor va ular quyidagilar:

- Yopiq turdagi testlar,
- Ochiq turdagi testlar(qisqa javob testlari),
- Moslikni tekshirish testlar,
- Raqamli testlar,
- Ta`riflash testlar,
- To'g'ri/Noto'g'ri javobli testlar,
- Hisoblanayotgan testlar,
- Esse testlar.

Yopiq turdagi testlarda- o'quvchi javob berishi kerak bo'lgan savol yoziladi. Bu savolga javob variantlari ham yoziladi, ya'ni bitta variantga aniq,

to'g'ri javob yoziladi. Boshqa javoblarga esa kalit so'z yoki formula, belgi, simbol, harflarni o'zgartirib, tushirib qoldirib noto'g'ri javob variantlari tuziladi. Topshiriq shartidan keyin to'g'ri javob va 1-3 ta to'g'riga o'xshagan, lekin to'g'ri bo'lmagan javob variantlari keltiriladi.

Ochiq turdagi testlar(qisqa javob testlari)da- o'quvchi javob berishi kerak bo'lgan savol yoziladi. Bunday test savollarini yechganda o'quvchining vazifasi yetishmayotgan kalit so'z yoki ma'lumotni yozish. Savolni shunday tuzish lozimki, topilishi kerak bo'lgan kalit so'z gapning oxirida bo'lsin, aks holda savolning mazmunini anglash qiyinlashadi. Topshiriq tinglovchi uchun topshiriqni bajarishga ko'rsatma bilan boshlanadi. Masalan, "tushirib qoldirilgan so'zni toping", kabi.

Moslikni tekshirish testlarida- o'quv materialiga asoslangan holda, bir xil xususiyatlarga ega bo'lgan ma'lumotlardan ikkita ustun tuziladi. O'ng tarafdagi ustunda so'zlar chap tarafdagi ustundan bir nechta ortiq bo'lishi ham mumkin. Javoblarni tekshirish qulay bo'lishi uchun chap tarafdagi ustunni raqamlar bilan, o'ng tarafdagi ustunni harflar bilan belgilang. O'quvchi o'ng tarafdagi ustunda berilgan ma'lumotlarga chap ustundagi qaysi ma'lumotlar mos kelishini topishi kerak.

Raqamli testlar. Bu turdagi testlar asosan qisqa javobli testlarga o'xshaydi. Farqi shundaki, raqamli testlarda javob varianti kiritilganda mumkin bo'lgan xatolik bo'lishi mumkin. Qisqa javobli testlarda esa bunday holat yo'q. Masalan Raqamli testlarda to'g'ri javob varianti 30 soni bo'lsa, agar xatolikni 5 deb olsak unda 25 soni bilan 35 orasidagi sonlardan bittasini to'g'ri deb qabul qiladi.

Ta'riflash testlar. Bu tipdagi savollar asosan test hisoblanmaydi, ya'ni javob variantlari bo'lmaydi. Uni vazifasi biror bir tekstni ko'rsatishdan iborat. Biz bunday tipdagi ko'rsatmalarni keyingi savollar guruhini tasnifini ko'rsatish uchun ishlatishimiz mumkin.

To'g'ri/Noto'g'ri javobli testlar. Bu turdagi testlarda savolga javob sifatida Rost, Yolg'on ya'ni To'g'ri, Noto'g'ri javoblaridan bittasi tanlandi.

Javob sifatida rasm bo'lishi ham mumkin.

Hisoblanayotgan testlar. Bu tipdagi testlarda savol formula asosida kiritiladi. Savolga javob hisoblashni bajarilgandan keyin beriladi. Savolga kiritilgan formula shablon yordamida yoziladi. Shablonlar abs, cos, sin, log10, log, th, max, min, atan, sqrt kabi ko'rinishda ham bo'lishi mumkin.

Esse testlari. Bu tipdagi testlarda savol matn yoki tasvir ko'rinishida bo'ladi. Talaba javobni Esse formatida yozadi. Esse savolini tuzish uchun uchta maydonni to'ldirish kerak:

- Savol sarlavhasi
- Savol matni
- Teskari aloqani

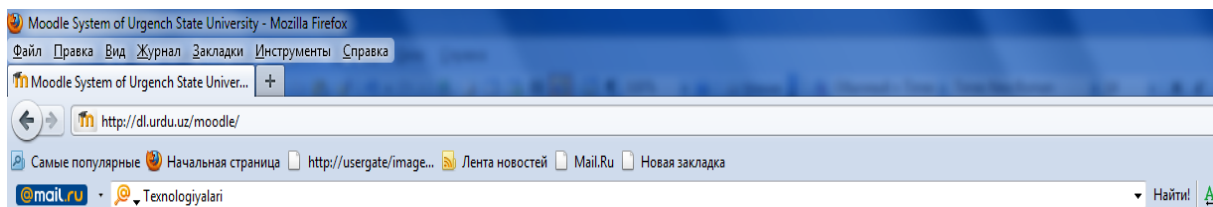
Talabani savolga bergan javobini o'qituvchi o'qib chiqib keyin baholaydi.

Baholab bo'lgandan keyin esa o'qituvchi talaba bergan javobga izoh yozadi.

Bu tipdagi testlarning boshqa tipdagi testlardan asosiy farqi ham shunda.

MOODLE DA TEST TUZISH TEXNOLOGIYASI

Moodle da test tuzish uchun dastlab lokal tarmoqdagi IP adresni <http://192.168.8.9/moodle> orqali Moodlega kiramiz. Chiqqan oynadan o'z kerak bo'lgan kursni tanlaymiz. Masalan Axborot texnologiyalari kursini tanlab, shu kurs uchun test savollarini tuzamiz.

Moodle System of Urgench State University

Kurslar kategoriyalari

Axborot Texnologiyalari
Matematika va Amaliy Matematika
Filologiya
San`at
Ijtimoiy Fanlar
Tabiiy Fanlar
Kimyo-Texnologiya
Kimyo
Pedagogika - Psixologiya

Kursni qidirish:

Moodle da test tuzishni ikkita usuli bor.

1– usul: Boshqarish bloki orqali

2-usul: Menyuning ”Kurs elementini qo’shish” bo’limi orqali

ikkala usulda ham test savollarini kiritishdan oldin quyidagi ketma-ketlikni bajarish lozim:

- test parametrlarini o’rnatamiz
- test savollarini kiritamiz
- tuzilgan savollarni testga(kategoriyaga) joylashtiramiz
- zarur bo’lganda testni va test parametrlarini tahrirlaymiz.

Dars vaqtida o’tkaziladigan testlar albatta dars jadvaliga qo’yilgan va kompyuter xonalarida o’tkaziladigan fanlar uchun qulaydir. Darsdan tashqarida o’tkaziladigan testlarni quyidagi jarayonlar ketma-ketligi orqali o’tkazish tavsiya etiladi.

1. O’qituvchi testni tashkil qilish va o’tkazish parametrlarini tarmoqdagi o’zining o’quv kursiga joylaydi.
2. O’qituvchi talabalarga test mazmunini, test o’tkaziladigan joyini, test o’tkazish vaqtini va sanasini, urinishlar soni va baholash usulini e’lon qiladi.

3. Test tugagandan keyin o'qituvchi tarmoqda test natijalarini tahlil qiladi.

Test o'tkazilayotgan paytda o'qituvchi test o'tkaziladigan xonada bo'lishi shart emas, chunki bu jarayonda talaba o'zi mustaqil fikrlab testni yechishi lozim. Moodle da test tuzish uchun dastlab kategoriya yaratamiz, yaratilgan kategoriyaga test savollarini alohida-alohida joylaymiz. Test savollarini alohida yaratish savollarni variantlarda takrorlanmasligini ta'minlab beradi.

Demak:

1. Kategoriya ochiladi
2. Test savollari tuziladi
3. Test savollari testga o'tkaziladi

Moodle UrSU > IAT101 > Testlar > Axborot > Tahrir qilish Test

Muqadima Natijalar Ko'rib chiqish **Tahrir qilish**

Test **Savollar** Kategoriyalar Import Eksport

Bu savol javobi(quiz)dagi savollar

Hozircha birorta savol qo'shilmagan

Savollar banki(ombori)

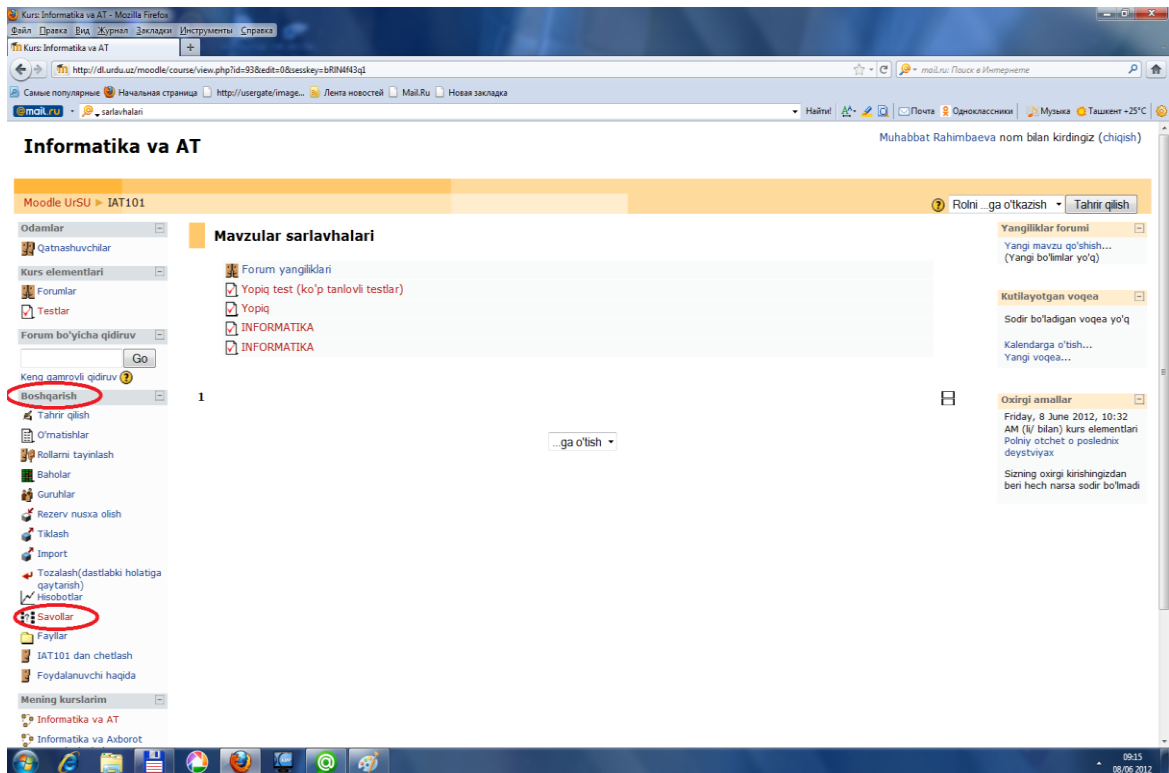
Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (8)

Quyil kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) jo

Test tuzish usullari

1-usul. Bu usulda test savollarini tuzish uchun «**Boshqarish**» blokidagi «**Savollar**» bandini tanlaymiz.

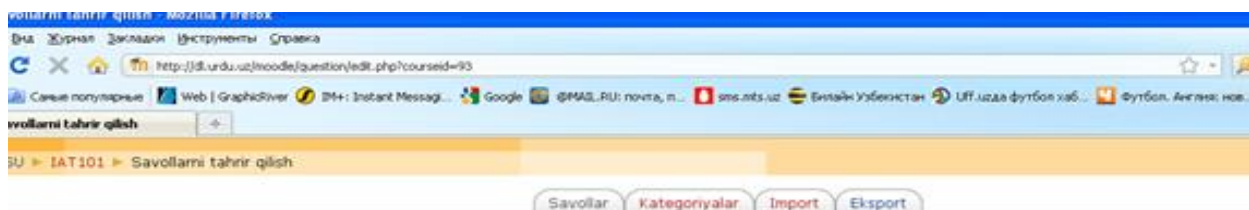

«Savollar» menyusining «Yangi savol yaratish» bo'limini «Tanlash» darchasidan test turini tanlaymiz

Yangi test tuzish uchun test savollarini kiritamiz:

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi: Informatika va AT uchun ik tanlangan holat (8)

Quyil kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish

Eski savollarni ham ko'rsatish

Show question text in the question list

'Informatika va AT' kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish: Tanlash...

Amal	Sav	Tur
☐	Hisoblanayotgan	...
☐	Ta'riflash	...
☐	His	...
☐	Esse	...
☐	His	...
☐	Moslikka	...
☐	Ta	...
☐	Embedded answers (Cloze)	...
☐	Yopiq shaklda (ko'plikdagi tanlov)	...
☐	Mos	...
☐	Qisqa javob	...
☐	Yoq	...
☐	Raqamli	...
☐	Raq	...
☐	Moslik bo'yicha tasodifiy savol	...
☐	To'g'ri/ noto'g'ri	...
☐	Qisqa javob testi	...
☐	To'g'ri/ Noto'g'ri javobli testlar	...

Barchasini tanlash / Barcha tanlanganlarni olib tashlash

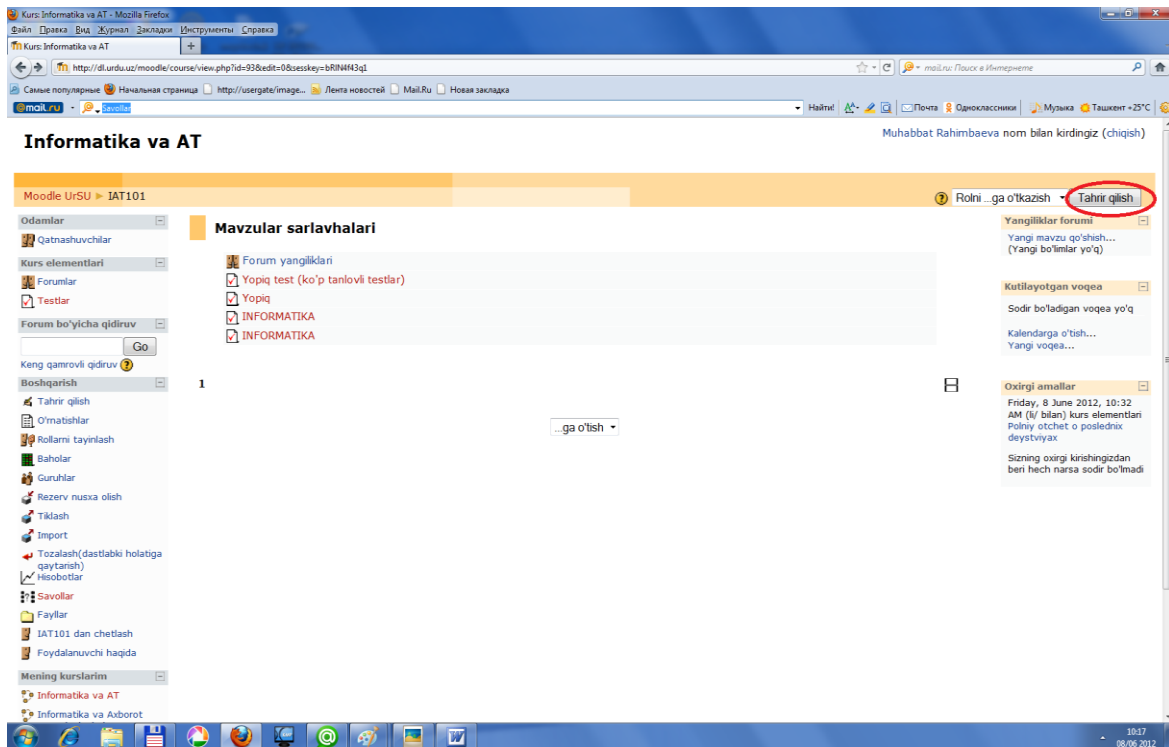
tanlangan:

Informatika va AT uchun ik tanlangan holat (8)

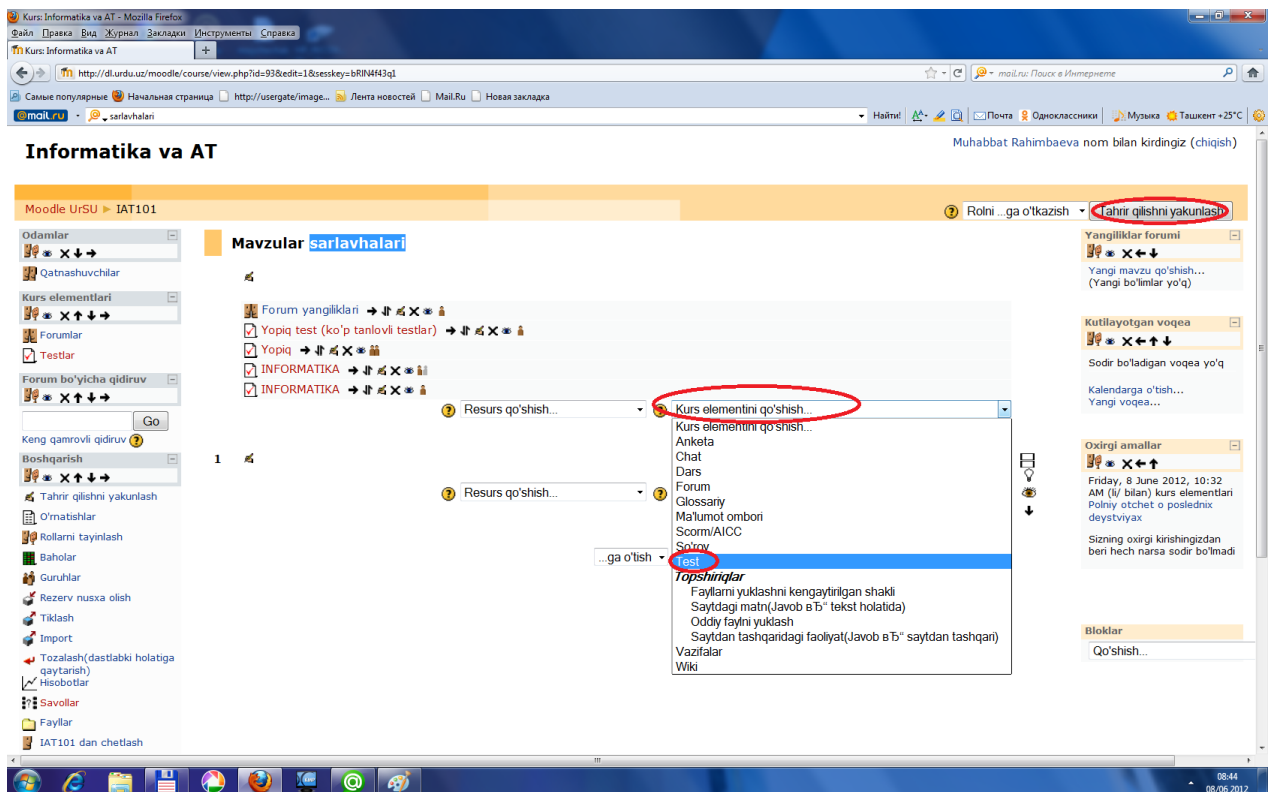
Moodle da testlarni quyidagi turlari bor:

- Hisoblanayotgan
- Ta'riflash
- Esse
- Mostlikka
- Yopiq shaklda (ko'plikdagi tanlov)
- Qisqa javob
- Raqamli
- Moslik boyicha tasodifiy savolni topish
- To'g'ri/ noto'g'ri

2-usul. Buning uchun ushbu oynaning o'ng burchagidagi «Tahrir qilishni» bo'limini tanlaymiz

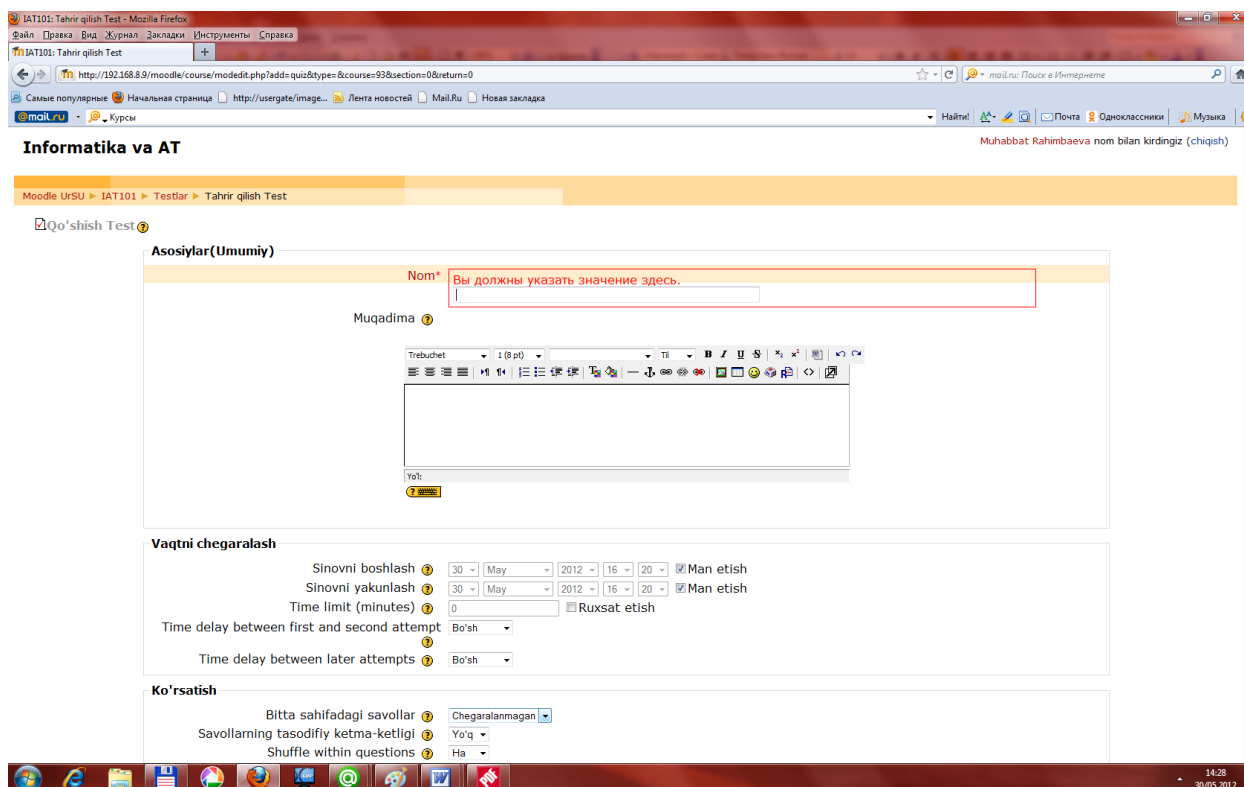

Keyin «Kurs elementini qo'shish» darchasidan «Test » ni tanlaymiz. Bu darcha quyidagi ko'rinishda bo'ladi:

Natijada test parametrlarini to'ldiruvchi shakl ochiladi va u quyidagi

ko'rinishda bo'ladi.

Biz bu oynada yangi test savollari uchun nom kiritamiz, bu nom biz yaratmoqchi bo'lgan testni nomi bo'ladi. Keyingi ishlar davomida biz shu nom ostida yangi test savollarini qo'shishimiz mumkin bo'ladi.

Nomni kiritganimizdan so'ng oynamizning “**Muqaddima**” degan darchasiga tuzmoqchi bo'lgan testimizni parametrlarini o'rnatamiz. Masalan bu test qanday tipdagi test bo'ladi, qaysi sohaga tegishlilikini va boshqalarni kiritib o'tamiz:

«**Vaqtli chegaralash**» bo'limida test sinovini boshlash vaqtini, testni yakunlash vaqtini

«**Ko'rsatish**» bo'limida bitta sahifada joylashadigan savollar sonini;

«**Urinishlar**» bo'limida urinishlar sonini;

«**Baholar**» bo'limid baholash usulini, jarima solish tartibini;

«**Himoya**» bo'limida bitta asosiy ekranda ishlash va aksincha holatlarni kiritamiz.

Dastur oynasining pastki qismidagi bo'limlardan bittasini tanlash «**Saqlash va kursga qaytish**», «**Saqlash va ko'rsatish**», «**Bekor qilish**» orqali ishni

davom qildiramiz.

«Saqlash va kursga qaytish» parametri tanlansa quyidagicha oyna hosil bo`ladi.

Informatika va AT

The screenshot shows the Moodle course interface for 'Informatika va AT'. The main content area is titled 'Mavzular sarlavhalari' (Topics/Sections), which is circled in red. Below this title, there are three items: 'Forum yangiliklari', 'Yopiq test (ko'p tanlovli testlar)', and 'Yopiq'. On the left sidebar, there are various course management tools like 'Qatnashuvchilar', 'Kurs elementlari', 'Forumlar', 'Testlar', 'Forum bo'yicha qidiruv', 'Keng qamrovli qidiruv', and 'Boshqarish'. At the bottom right, there are search filters for 'Resurs qo'shish...' and 'Kurs elementini qo'shish...'.

Bu oynada biz yaratmoqchi bo'lgan test nomi «Mavzular sarlavhasi» menyusida paydo bo'ladi, ya'ni yaratmoqchi bo'lgan testlarimizni biz shu nom ostida kirib yaratamiz.

«Saqlash va ko`rsatish» parametrini tanlasak quyidagicha oyna hosil bo`ladi.

Informatika va AT

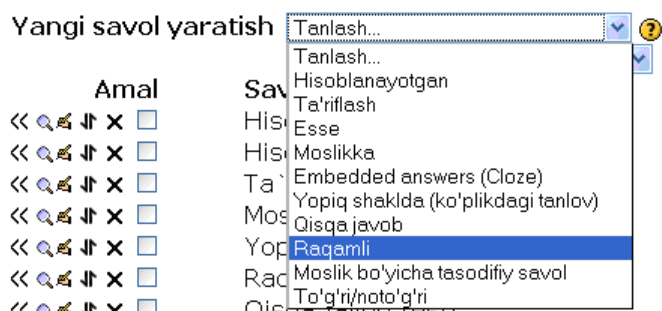
Muhabbat Rahimbaeva nom bilan kiringiz

The screenshot shows the Moodle 'Savollar' (Questions) management page. The 'Tahrir qilish' (Edit) tab is circled in red. Below the tabs, there are options for 'Test', 'Savollar', 'Kategoriyalar', 'Import', and 'Eksport', with 'Savollar' also circled in red. The main content area shows 'Bu savol javobi(quiz)dagi savollar' and 'Hozircha birorta savol qo'shilmagan'. On the right, there is a 'Savollar banki(ombori)' section with a 'Kategoriya nomi' dropdown set to 'Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (0)'. There are checkboxes for 'Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish', 'Eski savollarni ham ko'rsatish', and 'Show question text in the question list'. Below this, there is a 'Yangi savol yaratish' section with a 'Tanlash...' dropdown and a 'Sort by type, name' dropdown. At the bottom, there is a table with columns 'Amal', 'Savol nomi', and 'Tur'. The table lists several question types: 'Hisoblanayotgan test', 'Ta`riflash testi', 'Moslikni tekshirish testi', 'Yopiq shakldagi test', and 'Raqamli test'.

Tanlangan kategoriya uchun yangi savolni yaratish uchun dastlab yaratiladigan testni turi tanlanadi.

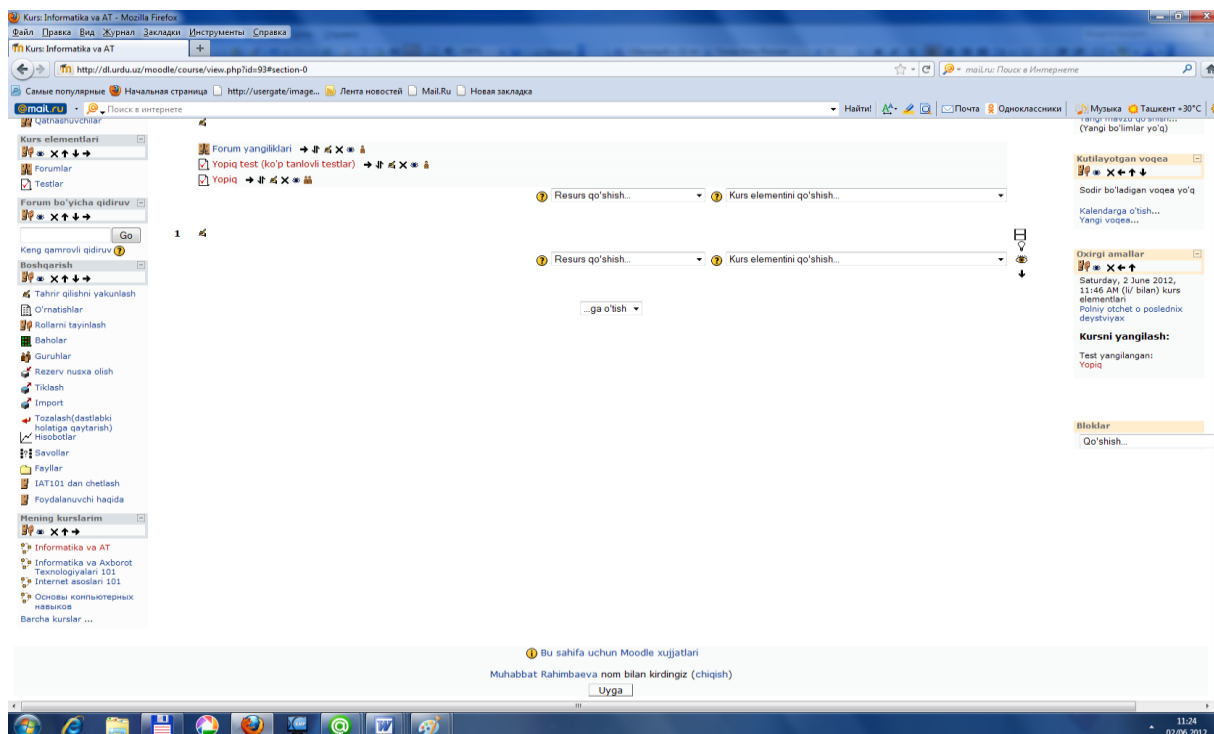
Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (8) ▾
 Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) savollarni aks ettirish
 Eski savollarni ham ko'rsatish
 Show question text in the question list

'Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi sa tanlangan kategoriya.

Buning uchun hosil bo'lgan oynadagi yangi savol yaratish bo'limini tanlash oynasiga kiriladi va shu joydan yaratilayotgan testni turi tanlanadi.

“**Bekor qilish**” parametrini tanlasak, bosh sahifaga qaytiladi va unda quyidagicha oyna hosil bo'ladi.

Yopiq turdagi testlarni tuzish

Yuqorida qayd qilinganidek barcha turdagi testlarni 1-usul yoki 2-usulda yaratish mumkin. Yangi savol yaratish uchun ikkala usulda ham «**Yangi savol yaratish**» bo'limidan «**Yopiq shaklda (ko'p tanlovli va bir tanlovli)**» bandi tanlanadi:

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (8) ▾

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish

Eski savollarni ham ko'rsatish

Show question text in the question list

'Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Yopiq shaklda (ko'plikdagi tanlov) ▾ ?

Sort by type, name ▾

Amal	Savol nomi	Tur
     ☐	Hisoblanayotgan test	2+2 =?
     ☐	Hisoblanayotgan test	2+2 =?
     ☐	Ta`riflash testi	
     ☐	Moslikni tekshirish testi	
     ☐	Yopiq shakldagi test.	

Yopiq turdagi testlarda ushbu oyna umumiy oyna hisoblanadi, faqat javoblarni belgilashda bitta yoki bir nechta javob variantini olishimiz mumkin. Ushbu maydonga Savol nomi, Savol matni, bir yoki bir nechta javoblarni kiritish, tasodifiy javoblar tartibini o'rnatish, javoblarni izohi, savolga qo'yiladigan baho foiz hisobida, savollarga bergan javoblarga sharh, bahoga ko'ra beriladigan taqriz, kabi parametrlarni kiritish mumkin.

Savol nomi maydoniga tuziladigan testning nomi yoziladi, Savol matni maydoni ostidagi darchaga test savolini matni yoziladi.

Ko'p tanlovli savolni qo'shing ?

Asosiy(Umumiy)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (10) ▾

Savol nomi*

Savol matni ?

Trebuchet ▾ 1 (8 pt) ▾ Til ▾ **B** *I* U ~~S~~ x_2 x^2

Yo'l:

Format ? HTML-formati

Ko'rsatish uchun tasvir No images have been uploaded to your course yet

Dastlabki o'ratilgan holat bo'yicha
savol uchun baho*

Bir yoki bir nechta javoblar? Faqat bitta javob ▾

Tasodifiy javoblar tartibi ?

Tanlov raqamlari ▾

1 Jabob varianti

Javob

Baho ▾

SHarh

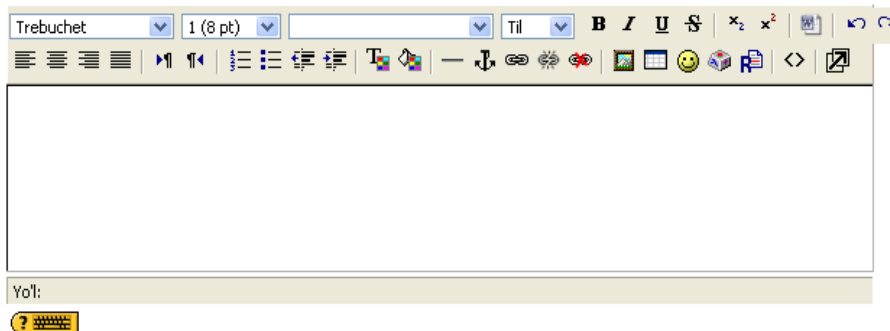
Trebuchet ▾ 1 (8 pt) ▾ Til ▾ **B** *I* U ~~S~~ x_2 x^2

Yo'l:

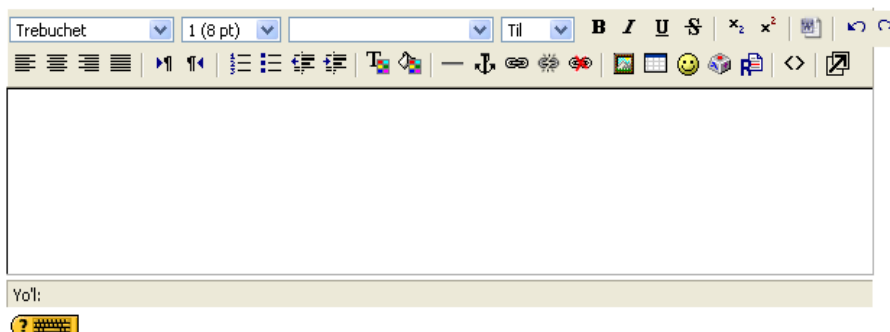

Ixtiyoriy qisman to'g'ri javob uchun

Ixtiyoriy noto'g'ri javob uchun

O'zgartirishlarni saqlash

Bekor qilish

Yopiq turdagi bir tanlovli testlarni yaratish

Yopiq turdagi bir tanlovli testni yaratish uchun menyudagi Bir yoki bir nechta javoblar bo'limidan faqat bitta javob tanlanadi:

Bir yoki bir nechta javoblar?

Tasodifiy javoblar tartibi

Tanlov raqamlari

- 1 Jabob varianti

Javob

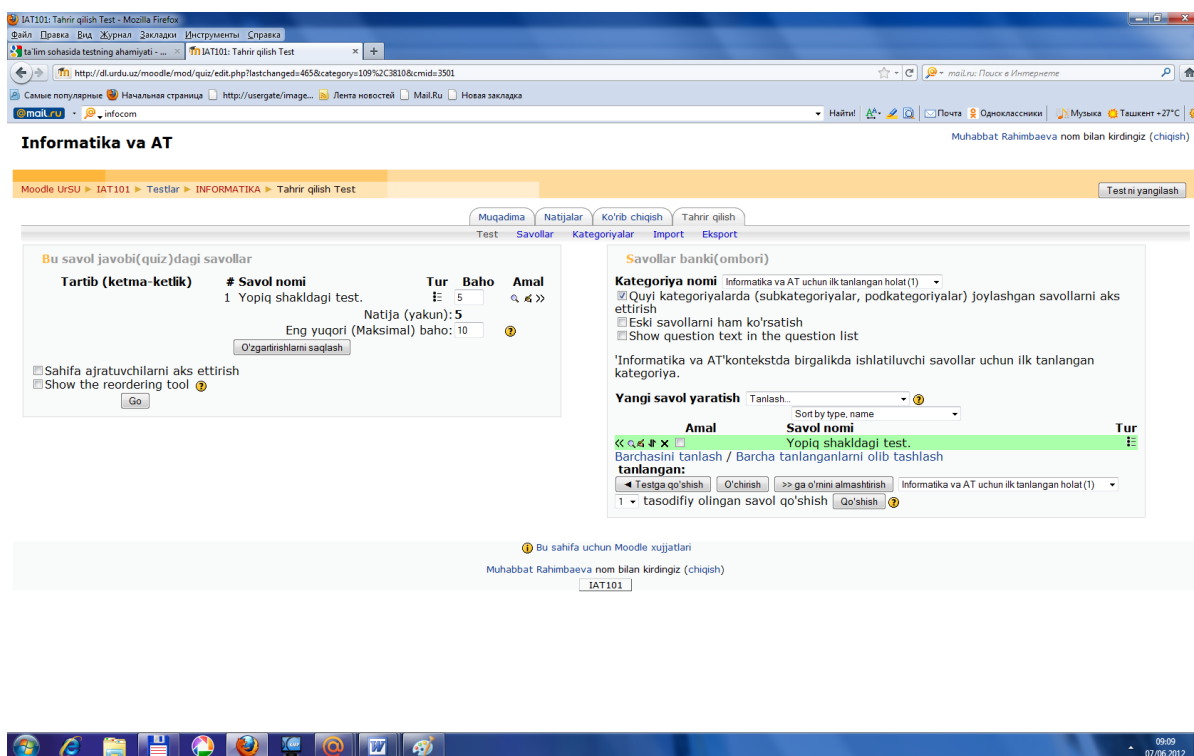
Baho

SHarh

Javob variantlariga to'g'ri va noto'g'ri javoblarni ularga qo'yiladigan baholarni, javob uchun sharhlarni yozib chiqamiz.

Tasodifiy javoblar tartibida talaba yana bir marotaba testni yechganida javob

variantlarini o'zni almashib chiqadi, hamma parametrlarni kiritib bo'lgach, «O'zgartirishlarni saqlash» bandini tanlaymiz va yangi savol tuzish shu tariqa davom ettiriladi.

1. Bu yerda ikkita oyna hosil bo'ladi. Tuzilgan savollarni testga joylashtirish uchun quyidagi ikkita belgini ketma-ket bosamiz.

Natijada ikkinchi oynadagi savol birinchi oynaga o'tadi. Ikkinchi oynada "Tahrir qilish", "Savolni boshqa kontekstga ko'chirish", "O'chirish" parametrlari bor. Biz savolni birinchi oynaga o'tkazgach, uni ishlatib ko'rishimiz mumkin. Bu oynada "Savolni ko'rib chiqish", "Tahrir qilish", "Orqaga qaytarish" kabi buyruqlar mavjud, hamda "Tur", "Baho", "Amal" kabi parametrlar berilgan bo'ladi. Biz "Savolni ko'rib chiqish" bandini tanlaymiz va u yerda biz tuzgan test oynasi hosil bo'ladi. Hosil bo'lgan oynada biz yaratgan testimizni yechishimiz mumkin. Bundan tashqari bu oynada "Eng yuqori baho", hamda "Umumiy ball" aks etgan bo'ladi. Biz javobni tanlagach "Jo'natish" bandini tanlaymiz, bu ketma-ketlik quyidagicha amalga oshiriladi.

Muqadima   Natijalar   Ko'rib chiqish   Tahrir qilish

Test   Savollar   Kategoriyalar   Import   Eksport

Bu savol javobi(quiz)dagi savollar

Tartib (ketma-ketlik)	#Savol nomi	Tur	Baho	Amal
1	Moslikni tekshirish testi		3	

Natija (yakun): 3

Eng yuqori (Maksimal) baho: 10 Eng yuqori (Maksimal) baho bilan yordam berish (yangi oyna)

Sahifa ajratuvchilarni aks ettirish
 Show the reordering tool Show the reordering tool bilan yordam berish (yangi oyna)

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi: Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (10)

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish
 Eski savollarni ham ko'rsatish
 Show question text in the question list

'Informatika va AT' kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Yangi savol yaratish bilan yordam berish (yangi oyna)

Tanlash...

Amal	Savol nomi	Tur
	Hisoblanayotgan test	2+2 = 7
	Hisoblanayotgan test	2+2 = 7
	Ta'riflash testi	
	Moslikni tekshirish testi	
	ko'p javobli test	

birinchi belgi orqali testni yechish uchun oyna chaqiriladi va quyidagi piktogramma orqali test savollari tahrirlanadi, belgi orqali esa savollar testga qo'shiladi yoki aksincha.

Tuzilgan testimiz bitta javob variantiga ega bo'lsa, talaba bu testni yechish jarayonida o'zi to'g'ri deb bilgan javob variantini tanlaydi, natijada javob varianti oldida turgan doirachani ichida nuqta belgisi paydo bo'ladi.

Ko'rib chiqish Yopiq shakldagi test.

Test: INFORMATIKA

1 WordArt obyektlari qaysi menyu bo'limida joylashgan?

Ball: --/5

Bitta javobni tanlang

- a. Вставка (Insert) bo'limida
- b. Delete bo'limida
- c. Правка (Edit) bo'limida

Bu sahifa uchun Moodle xujjatlari

Muhabbat Rahimbaeva nom bilan kirdingiz (chiqish)

Javobni belgilagach «**Jo'natish**» bandini tanlaydi. Moodle tizimi javobni to'g'ri yoki noto'g'riligini avtomatik tarzda tekshiradi va talabaga buni ko'rsatadi, ya'ni quyidagi oyna hosil bo'ladi.

1 WordArt obyektlari qaysi menyu bo'limida joylashgan?

Ball: 5/5

Bitta javobni tanlang

- a. Вставка (Insert) bo'limida ✓
- b. Delete bo'limida
- c. Правка (Edit) bo'limida

Javob to'g'ri, barakalla!

Jo'natish

Har bir to'g'ri javob uchun 5 ball, noto'g'ri javob uchun 0.1 ball jarima bilan baholanadi.

To'g'ri

Javob uchun ballar: 5/5.

Yopiq turdagi bir tanlovli testni tuzish va uni yechish shu tariqa amalga oshiriladi.

Yopiq turdagi ko'p tanlovli testlarni yaratish

Bunday testda talaba test savollariga bir nechta to'g'ri javobni topib belgilaydi. Testni tuzishdan oldin test parametrlarini o'rnatamiz, ya'ni yuqoridagi oyna parametrlari to'ldiriladi, faqat **«Bir yoki bir necha javoblar»** bo'limidan **«Ko'p tanlovli javoblar ruxsat etiladi»** bandini tanlaymiz, qolgan amallarni barchasi xuddi, yopiq turdagi bir tanlovli testdagi kabi bo'ladi. To'g'ri javob variantlaridan bittani emas, bir nechtani kiritamiz.

Bir yoki bir nechta javoblar? Ko'p tanlovli javoblar ruxsat etiladi

Tasodifiy javoblar tartibi

Tanlov raqamlari a., b., c., ...

- 1 Jabob varianti

Javob

Baho 100 %

SHarh

Trebuchet 1 (8 pt) Til B I U S x₂ x²

Barakalla- bu sharh

Yo'l: body

Javoblarning ixtiyoriy ketma-ketligidan **«ha»** ni belgilasak har bir urinishda javoblarni o'rni almashib chiqadi, ya'ni birinchi marta testni ishlaganimizdagi test javoblarini o'rni ikkinchi marta testni ishlaganimizda almashib beriladi.

Bundan ko'zlangan maqsad, talabalar test topshirish jarayonida bir-birlaridan ko'chirmasliklarini oldini olishdan iborat. Testni ishlash jarayonida ushbu oynadagi kvadratchalar ichiga to'g'ri javoblarni belgilaymiz, keyin esa «Jo`natish» bandini tanlaymiz, ya`ni quyidagicha qilib:

1 Kesh-xotira nima ?

Ball: 0.67/1

Kamida bitta javobni tanlang

☒	a. yuqori tezlikda ishlaydigan xotira	javob to'g'ri
☒	b. qo'shimcha xotira	javob to'g'ri
☒	c. axborotni uzoq vaqt saqlash uchun mo'ljallangan xotira	javob no'to'g'ri
☐	d. bu protsessorda yaratiladigan bufferli soha	

barakalla

Jo`natish

noto'g'ri javob uchun 0.1 ball jarima solinadi

Qisman to'g'ri

Javob uchun ballar: 0.67/1. Bu javob 0.1 jarimaga sabab bo'ldi

Sahifani jo`natish

Barchasini jo`natib sinovni yakunlash

Javoblarni aks ettirish (ko'rsatish)

Oldingi holat

Yangidan boshlash

Ko'rib chiqish oynasini yopish

 Bu sahifa uchun Moodle xujjatlari

[Muhabbat Rahimbaeva](#) nom bilan kirdingiz (chiqish)

Bu yerda testni javobi sifatida formula yoki tasvir lar bo'lishi mumkin. Buning uchun javob maydonida shu tasvir ga gipersillka qo'yiladi, ya`ni HTML tegi ko'rinishidagi giper murojat qo'yiladi. Rasmlar oldindan kursning fayl bo`limiga yuklangan bo`lishi kerak. Rasmlarni savol o`rnida ishlatish ham mumkin ya`ni ushbu rasm nimani ifodalaydi degan ma`noda. Rasmlarni javob o`rnida ham ishlatish mumkin.

Biz hozir siz bilan Yopiq turdagi testlarni qanday tuzishni ko'rib chiqdik. Endi esa Ochiq turdagi (Qisqa javob) turdagi testlarni tuzishni ko`rib chiqamiz.

OCHIQ TURDAGI (QISQA JAVOB) TESTLARNI TUZISH

Ochiq turdagi testlarni tuzish uchun ushbu oynadan

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (10) ▾

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish

Eski savollarni ham ko'rsatish

Show question text in the question list

'Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Tanlash... ▾ ?

Hisoblanayotgan
Ta'riflash
Esse
Moslikka
Embedded answers (Cloze)
Yopiq shaklda (ko'plikdagi tanlov)
Qisqa javob
Raqamli
Moslik bo'yicha tasodifiy savol
To'g'ri/ noto'g'ri

Sort by type, name ▾

Savol nomi

Ko'rib chiqish Tahrir qilish O'chirish Hisoblanayotgan test

Ko'rib chiqish Tahrir qilish O'chirish Hisoblanayotgan test

Ko'rib chiqish Tahrir qilish O'chirish Ta'riflash testi

Ko'rib chiqish Tahrir qilish O'chirish Moslikni tekshirish testi

Ko'rib chiqish Tahrir qilish O'chirish ko'p javobli test

Ko'rib chiqish Tahrir qilish O'chirish ko'p javobli test

Qisqa javob bo'limini tanlaymiz va quyidagi oyna hosil bo'ladi:

Qisqa savol - javob savolini qo'shish ?

Asosiylar(Umumiy)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (1) ▾

Savol nomi* Qisqa javob testi

Savol matni ?

Trebuchet 1 (8 pt) Til B I U S x₂ x₃

Axborotni o'lchovchi eng kichik o'lchov birligi nima ?

Yo'l: body

Format ? HTML-formati

Ko'rsatish uchun tasvir No images have been uploaded to your course yet

Dastlabki ornatiilgan holat bo'yicha savol uchun baho* 1

Jarima* ? 0.1

3 Javob varianti

Javob

Baho

SHarh

Trebuchet 1 (8 pt) Til **B** **I** **U** **S** **x₂** **x₃**

Javob xato

Yo'l: body

Yana 3 javob(lar) variant(lar)ini qo'shish

O'zgartirishlarni saqlash

Bekor qilish

Bu oynada Savol nomi, Savol matni, dastlabki o`rnatilgan holat bo`yicha baho, Jarima maydoni, Javob, Baho, hamda bahoga sharh kabi bo`limlari bor. Bu oyna ham yuqoridagi yopiq turdagi testdagi kabi to`ldiriladi. Hamma parametrlarni to`ldirib bo`lgach, «O`zgarishlarni saqlash» bo`limini tanlaymiz u holda bizda quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi

- Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish
- Eski savollarni ham ko'rsatish
- Show question text in the question list

'Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish

Sort by type, name

Amal	Savol nomi	Tur
	Yopiq shakldagi test.	
	Qisqa javob testi	

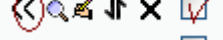
[Barchasini tanlash](#) / [Barcha tanlanganlarni olib tashlash](#)

tanlangan:

O'chirish

>> ga o'rnini almashtirish

Biz oldingi testdagi kabi tuzilgan savollarni testga joylashtirish uchun

quyidagi ikkita belgini ketma-ket bosamiz, natijada biz yaratgan savol birinchi oynaga o`tadi va testga qo`shiladi.

Bu holat quyidagi ko`rinishda bo`ladi:

Bu savol javobi(quiz)dagi savollar

Tartib (ketma-ketlik)	# Savol nomi	Tur	Baho	Amal
↑	1 Qisqa javob testi	☰	1	🔍 ⏪ ⏩
↓	2 Yopiq shakldagi test.	☰	5	🔍 ⏪ ⏩

Natija (yakun): 6
Eng yuqori (Maksimal) baho: 10

Sahifa ajratuvchilarni aks ettirish
 Show the reordering tool ?

Bu oynada biz testni yechish uchun birinchi belgini bosamiz va yangi bir oyna hosil bo`ladi.

Ko'rib chiqish Qisqa javob testi

Test: INFORMATIKA

1
Ball: --/1

Axborotni o`lchovchi eng kichik o`lchov birligi nima ?

Javob:

Bu turdagi testlarda savolga javob qisqa so`z bilan beriladi, ya'ni javob variantlari bo`lmaydi. Hosil bo`lgan oynada biz yaratgan savol, qo`yiladigan ball, javob uchun darcha, jo`natish tugmasi, sahifani jo`natish, barchasini jo`natib sinovni yakunlash, javoblarni aks ettirish, yangidan boshlash, ko`rib chiqish oynasini yopish kabi parametrlari bo`ladi. Biz savolga javobni javob

Moslikka tekshirish test nomini tanlaymiz natijada quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

Solishtirish savolini kiritish ?

Asosiylar(Umumiy)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (2)

Savol nomi* Moslikni tekshirish testi

Savol matni ?

Trebuchet 1 (8 pt) Til B I U S x x x x

Informatsion texnologiyalarga oid savollarga javob bering?

Yo'l: ?

Dastlabki ornatilgan holat bo'yicha savol uchun baho* 3

Jarima* ? 0.1

Umumiy ?

Trebuchet 1 (8 pt) Til B I U S x x x x

Har bir to`g`ri javob uchun 3 balldan , har bir noto`g`ri javob uchun esa 0.1 balldan jarima balli olob tashlanadi.

Yo'l: ?

Shuffle ?

Variantlar bor You must provide at least two questions and three answers. You can provide extra wrong answers by giving an answer with a blank question. Entries where both the question and the answer are blank will be ignored.

1 savol

Savol Monitorni karakterlovchi muhim parametr nima?

Javob takt chastotasi

4 savol

Savol

Javob

---

5 savol

Savol

Javob

---

6 savol

Savol

Javob

Bu oynada Kategoriya nomi, savol nomi, savol matni, dastlabki o'rnatilgan holat bo'yicha baho, jarima, savol yoziladigan darcha, shu savolni to'g'ri javobi yoziladigan darcha, O'zgaruvchilarni saqlash va Bekor qilish parametrlari bor.

Bu oynani toldirib bo'lgach «**O'zgaruvchilarni saqlash**» bo'limini tanlaymiz va natijada quyidagicha oyna hosil bo'ladi.

Bu savol javobi(quiz)dagi savollar

Tartib (ketma-ketlik)	# Savol nomi	Tur	Baho	Amal
↓	1 Yopiq shakldagi test.	≡	5	🔍 ⚙️ >>
↑	2 Qisqa javob testi	=	1	🔍 ⚙️ >>

Natija (yakun): **6**

Eng yuqori (Maksimal) baho: 10 ?

Sahifa ajratuvchilarni aks ettirish

Show the reordering tool ?

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, savollarni aks ettirish

Eski savollarni ham ko'rsatish

Show question text in the question list

'Informatika va AT'kontekstda birgalikda is tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish

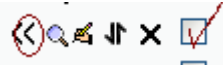
Sort by type, name

Amal	Savol nomi
<< 🔍 ⚙️ >>	Moslikni tekshirish
<< 🔍 ⚙️ >>	Moslikni tekshirish
<< 🔍 ⚙️ >>	Yopiq shakldagi te
<< 🔍 ⚙️ >>	Qisqa javob testi

[Barchasini tanlash](#) / [Barcha tanlanganlarni tanlangan:](#)

Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (4)

1

Biz oldingi testdagi kabi tuzilgan savollarni testga joylashtirish uchun quyidagi ikkita belgini ketma-ket bosamiz, natijada biz yaratgan savol birinchi oynaga o`tadi va testga qo`shiladi.

Birinchi oynada biz yaratgan test o`z nomi bilan hosil bo`ladi. birinchi belgi orqali testni yechish uchun oyna chaqiriladi va u quyidagicha:

1 **Informatsion texnologiyalarga oid savollarga javob bering?**

Ball: --/3

Stil nima?	Tanlash...
Shablon nima ?	Tanlash...
Brauzer nima?	Tanlash...
Fayl nima ?	Tanlash...
Monitorni xarakterlovchi muhim parametr nima?	Tanlash...
Kursorning joriy o`rni nima?	Tanlash...

Jo`natish

Bu oynada qo`yilgan savollar, qaysi sohaga tegishli bo`lsa, shu sohani ifodalaydigan umumiy nom bilan, ya`ni biz yuqorida kiritib o`tgan nom bilan chiqadi. Har bir savolga qo`yiladigan baho, beriladigan savol, unga beriladigan javobni tanlaydigan **Tanlash** menyusi, **Jo`natish** bo`limi ham hosil bo`ladi. Har bir savolga javob berish uchun tanlash menyusiga kiramiz, natijada ushbu oynada bitta savolga javob tanlash uchun hamma savollarni javobi chiqadi, ya`ni biz 6 xil savolni javobi bilan testga kiritgan bo`lsak bitta savolga javob sifatida 6 xil javob varianti beriladi. Testni yechuvchi talaba har bir savolga o`zi to`g`ri deb bilgan javobni mosini tanlaydi. Bu jarayon quyidagi ko`rinishda bo`ladi

1 **Informatsion texnologiyalarga oid savollarga javob bering?**

Ball:
--/3

Brauzer nima?	Tanlash Tanlash...
Stil nima?	Stil va format bilan ta'minlangan ,oldindan tayyorlangan hujjatlar formasi + klaviaturadan kiritilayotgan harflar bevosita aks etadigan joy
Shablon nima ?	Web-sahifani ko'rish vositasi Yagona nom bilan ataluvchi, formatlar xususiyatining guruhi takt chastotasi
Fayl nima ?	diskda o'z nomiga ega bo'lgan programma yoki ma'lumotlar
Kursorning joriy o'рни nima?	Tanlash...
Monitorni xarakterlovchi muhim parametr nima?	Tanlash...

Jo'natish

Hamma savolga javob tanlab bo'lgach **Jo'natish** tugmasini bosadi va quyidagicha oyna hosil bo'ladi:

1 **Informatsion texnologiyalarga oid savollarga javob bering?**

Ball:
1.5/3

Brauzer nima?	Web-sahifani ko'rish vositasi
Kursorning joriy o'рни nima?	+ klaviaturadan kiritilayotgan harflar bevosita aks etadigan joy
Monitorni xarakterlovchi muhim parametr nima?	Stil va format bilan taminlangan ,oldindan tayyorlangan hujjatlar formasi
Stil nima?	Yagona nom bilan ataluvchi, formatlar xususiyatining guruhi
Shablon nima ?	diskda o'z nomiga ega bo'lgan programma yoki malumotlar
Fayl nima ?	takt chastotasi

Jo'natish

Har bir to'g'ri javob uchun 3 balldan , har bir noto'g'ri javob uchun esa 0.1 balldan jarma balli olib tashlanadi.

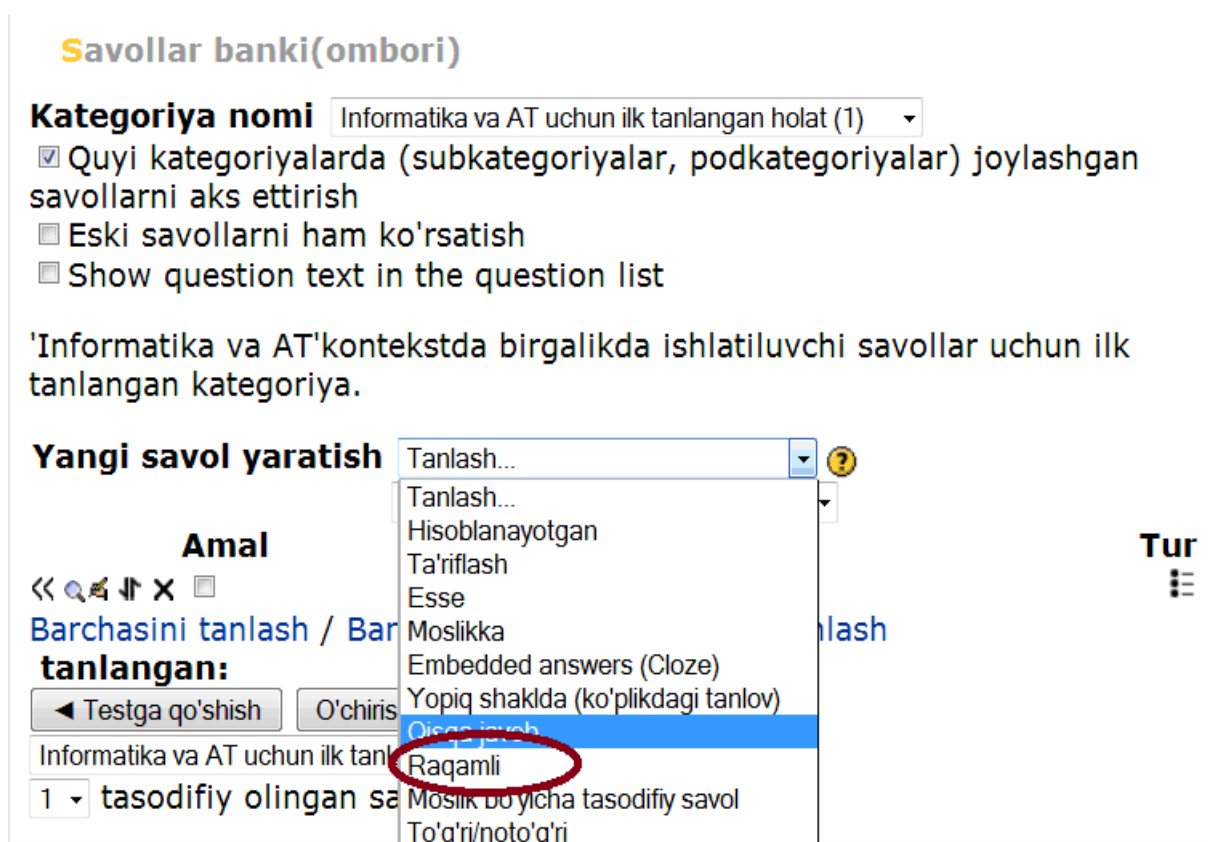
Qisman to'g'ri

Javob uchun ballar: 1.5/3. Bu javob 0.3 jarimaga sabab bo'ldi

Bu oynada talaba bergan javoblari uchun qanday baho olganligi, xato javob uchun olgan jarima balli, javoblarning to`g`ri yoki noto`g`riligi uchun berilgan umumiy ta`rif, ya`ni «**Qisman to`g`ri**» kabi holatlar beriladi. Agar talaba olgan balidan qoniqmasa uni qayta topshirish imkoniyatiga egadir. Testni qayta topshirish paytida savollarni va javoblarni o`rni almashib keladi. Bunga sabab biz umumiy oynani to`ldirganimizda shu holatni tanlab o`tgan edi.

RAQAMLI TESTLARNI TUZISH

Bu kabi turdagi testlarda savollar javoblari qndaydir bir raqamlardan iborat bo`ladi. Javoblar esa o`lchov birlaklariga ega bo`ladi. Testni tuzish uchun xuddi avval tuzgan testlarimizdagi kabi «**Yangi savol yaratish**» bo`limining «**Tanlash**» menyusidan «**Raqamli**» test nomini tanlaymiz ya`ni quyidagicha qilib:

The screenshot shows the 'Savollar banki(ombori)' interface. At the top, there is a title 'Savollar banki(ombori)'. Below it, there is a section for 'Kategoriya nomi' with a dropdown menu set to 'Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (1)'. There are three checkboxes: 'Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish' (checked), 'Eski savollarni ham ko'rsatish', and 'Show question text in the question list'. Below this, there is a note: ''Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.' The main section is 'Yangi savol yaratish', which has a dropdown menu currently open. The dropdown menu lists various question types: 'Tanlash...', 'Hisoblanayotgan', 'Ta'riflash', 'Esse', 'Moslikka', 'Embedded answers (Cloze)', 'Yopiq shaklda (ko'plikdagi tanlov)', 'Qisqartirish', 'Raqamli' (highlighted with a red circle), 'Moslik bo'yicha tasodifiy savol', and 'To'g'ri/noto'g'ri'. To the right of the dropdown menu, there is a 'Tur' label with a menu icon. Below the dropdown menu, there are buttons for 'Amal' (with icons for back, search, refresh, and delete), 'Barchasini tanlash / Barchasini o'chirish', and 'tanlangan:'. There are also buttons for 'Testga qo'shish' and 'O'chirish'. At the bottom, there is a dropdown menu for '1' and the text 'tasodifiy olingan savol'.

Tanlaganimizdan so`ng, quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

Raqamli savollarni kiritish ?

Asosiy(Umumiy)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (3)

Savol nomi* Raqamli test

Savol matni ?

Trebuchet 1 (8 pt) Til B I U S x₂ x²

Quyidagi amalni bajaring?
 $\text{MAX}(26,45,78,100)+\text{MIN}(12,36,40,10)=?$

Yo'l: body

Format ? HTML-formati

Ko'rsatish uchun tasvir No images have been uploaded to your course yet

Dastlabki ornatilgan holat bo'yicha savol uchun baho* 5

Jarima* ? 0.1

2 Javob

Javob 100

Baho 50 %

Mumkin bo'lgan xato 10

SHarh

Trebuchet 1 (8 pt) Til B I U S x₂ x²

javobga yaqin lekin xato takrorlang!

Yo'l: body

1 O'lchov birliklar

O'lchov birligi so'm

Multiplier 1.0

2 O'lchov birliklar

O'lchov birligi son

Multiplier

Yana birliklar uchun 2qo'shish

O'zgartirishlarni saqlash

Bekor qilish

Обязательные для заполнения

Bu oynada Kategoriya nomi, savol nomi, savol matni, dastlabki o`rnatilgan holat bo`yicha baho, jarima, savolni javobi yoziladigan darcha, unga qo`yiladigan baho foizlarda, mumkin bo`lgan xato, savolga berilgan javobga sharh, o`lchov birliklari kabi parametrlar bor. Barcha parametrlarni kiritib bo`lgach, savollar banki(ombori)ga yangi savol kiritiladi. Bu savolni testga qo`shish uchun ushbu belgilarni  ketma-ket bosamiz, natijada ikkinchi oynadagi savol test sifatida birinchi oynaga o`tkaziladi va u quyidagi ko`rinishda bo`ladi:

Ko'rib chiqish Raqamli test

Test: INFORMATIKA

1   Quyidagi amalni bajaring?
Ball: $\text{MAX}(26,45,78,100)+\text{MIN}(12,36,40,10)=?$
--/5
Javob:

Sahifani jo'natish

Barchasini jo'natib sinovni yakunlash

Javoblarni aks ettirish (ko'rsatish)

Yangidan boshlash

Ko'rib chiqish oynasini yopish

Birinchi oynada savo, unga qo`yiladigan ball, javob yoziladigan darcha, **Jo`natish** bo`limi kabilar hosil bo`ladi. Savolga javobni **Javob** darchasiga kiritamiz va quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

1   Quyidagi amalni bajaring?
Ball: $\text{MAX}(26,45,78,100)+\text{MIN}(12,36,40,10)=?$
5/5
Javob:

Har bir to`g`ri javob uchun 5 ballidan, xato javob uchun 0.1 ballidan jarima bilan baholanadi.

Javob uchun ballar: 5/5.

Sahifani jo'natish

Barchasini jo'natib sinovni yakunlash

Javoblarni aks ettirish (ko'rsatish)

Oldingi holat

Yangidan boshlash

Ko'rib chiqish oynasini yopish

Shu tariqa natija olinadi. Endi esa **Ta`riflash** testlarini ko`rib chiqamiz.

Ta`riflash testlarini yaratish.

Bu turdagi testlarda savol sifatida biror-bir obekt yoki biror fanga doir bir atama beriladi, talaba shu savolga tariflash orqali javob berishi lozim. Bunday savollarni yaratish uchun **Savolar omboriga** kirib, **Yangi savol yaratish** bo`limining **Tanlash** menyusida bandidan **Ta`riflash testi** nomini tanlaymiz. Xuddi oldin yaratgan testlarimiz singari bu testni yaratish oynasini ham to`ldiramiz, keyin esa bu savolni ham talaba yechishi uchun testga qo`shamiz, bu jarayonni sizga amalda qanday bajarilishini ko`rsatib o`tamiz.

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AI uchun ilk tanlangan holat (10) Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish Eski savollarni ham ko'rsatish Show question text in the question list

Informatika va AT kontekstida birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

rangi savol yaratish Ta`riflash

- Tanlash...
- Hisoblanavotgan
- Ta`riflash**
- Esse
- Moslikka
- Embedded answers (Cloze)
- Yopiq shaklda (ko'plikdag tanlov)
- Qisqa javob
- Raqamli
- Moelik bo'yicha tasodifiy savol
- To'g'ri/noto'g'ri
- Yopiq shakldagi test.
- Raqamli test
- Qisqa javob testi
- To'g'ri/Noto'g'ri javobli testlar

[3archasini tanlash](#) / [Barcha tanlanganlarni olib tashlash](#)

tanlangan:

Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (10)

1 tasodifiy olingan savol qo'shish

Tanlash menyusidan tanlaganimizdan so`ng quyidagi quyidagi oyna hosil bo`ladi:

Jony katalog Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (10) Bu kategoriyadan foydalanish

Kategoriya saqlashi Informatika va AI uchun ilk tanlangan holat (10)

Savol nomi* Ta`riflash testi

Savol matni

Trebuchet 1 (8 pt)

gipetekst

Yo'l:

Format HTML-formati uchun tasvir No Images have been uploaded to your course yet Umumiy

Trebuchet 1 (8 pt)

Ovoz, rasm va boshqa qo'shimcha elementlardan tashkil topgan , strukturalashgan tekst-bu

Yo'l:

Bu oynada savol nomi, savol matni, ya`ni biror umumiy so`z savol o`rnida, umumiy ma`lumot o`rni, O`zgarishlarni saqlash, yangi savol sifatida saqlab qolish, bekor qilish kabi parametrlar bor. Yuqoridagi parametrlarni to`ldirib bo`gach, O`zgarishlarni saqlash bo`limi tanlaymiz. U holda quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (10) ▾

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish

Eski savollarni ham ko'rsatish

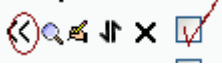
Show question text in the question list

Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Ta'riflash ▾ ?

Sort by type, name ▾

Amal	Savol nomi	Tur
	Hisoblanayotgan test	2+2 =?
	Hisoblanayotgan test	2+2 =?
	Ta`riflash testi	
	Moslikni tekshirish testi	
	ko'p javobli test	

Savollar omborida yangi savol yaratilgandan so`ng savolni testga qo`shish uchun ushbu belgilarni ketma-ket bosamiz, natijada ikkinchi oynadagi savol test sifatida birinchi oynaga o`tkaziladi va u quyidagi ko`rinishda bo`ladi:

Test Savollar

Bu savol javobi(quiz)dagi savollar

Tartib (ketma-ketlik)	# Savol nomi	Tur	Baho	Amal
↓	1 Qisqa javob testi		1	
↑ ↓	2 Yopiq shakldagi test.		5	
↑ ↓	3 Moslikni tekshirish testi		3	
↑	Ta`riflash testi			

Natija (yakun): **9**

Eng yuqori (Maksimal) baho: ?

Sahifa ajratuvchilarni aks ettirish

Show the reordering tool ?

Bu testni yechish uchun **Ko`rib chiqish** belgisini tanlaymiz, u holda quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

Ko'rib chiqish Ta`riflash testi

Test: nomjon

word dastiri haqida ma`lumot bering?

Sahifani jo'natish

Barchasini jo'natib sinovni yakunlash

Javoblarni aks ettirish (ko'rsatish)

Oldingi holat

Yangidan boshlash

Ko'rib chiqish oynasini yopish

Bu sahifa uchun Moodle xujjatlari

Muhabbat Rahimbaeva nom bilan kirdingiz (chiqish)

Uyga

TO'G'RI / NOTO'G'RI JAVOBLI TESTLARNI TUZISH

Bu turdagi testlarda berilgan savolga **To'g'ri/noto'g'ri** javoblardan bittasini tanlash orqali javob beriladi. Bu testni tuzish uchun xuddi, oldingi test savollarimizni tuzganimizdek qilib amallarni bajaramiz. Buning uchun Savollar omborining yangi savol yaratish bo'limining tanlash menyusidan To'g'ri/ noto'g'ri testlarni tanlaymiz, keyin esa bu testni yaratadigan oyna hosil bo'ladi. Bu oynani to'ldirib bo'lgach O'zgartirishlarni saqlash parametrini tanlaymiz. Bu jarayonni amalda ko'rsatib o'tamiz. Tanlash menyusidan To'g'ri/ noto'g'ri test nomini tanlagach quyidagi oyna hosil bo'ladi:

To'g'ri/noto'g'ri savolni taxirlash

: ga sizga ruxsat bor

- Bu savolni tahrirlang
- Bu savolni ko'chiring
- Buni yangi savol sifatida saqlang

Asosiy(Umumiy)

Joriy katalog Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (11) Bu kategoriyadan foydalanish

Kategoriyada saqlash Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (11)

Savol nomi* To'g'riNoto'g'ri javobli testlar

Savol matni

Trebuchet 1 (8 pt)

HTML (Hyper Text Markup Language)
Web-sahifa yaratish vositasi hisoblanadi.

Yoh:

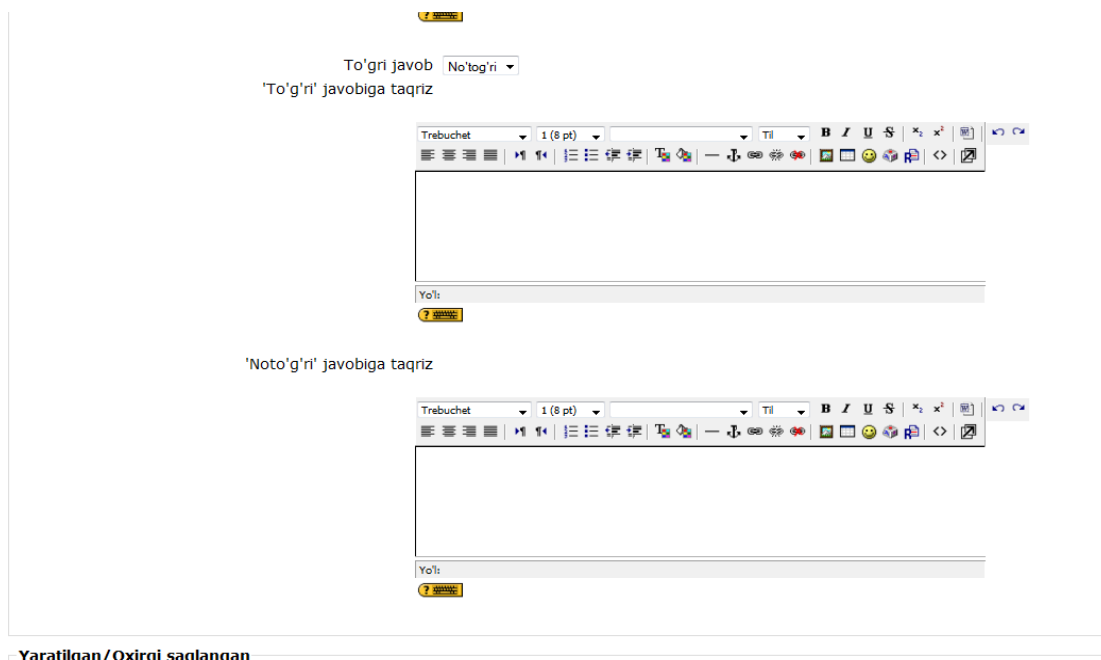
Format HTML-formati

Ko'rsatish uchun tasvir No images have been uploaded to your course yet

Dastlabki ornatilgan holat bo'yicha savol uchun baho* 10

Jarima 1

Umumiy

Bu oynani to`ldirib bo`lgach ya`ni savol parametrlarini kiritib olgandan so`ng **O`zgarishlarni saqlash** bo`limini tanlaymiz. Savollar omborida yangi bir savol paydo bo`ladi va quyidagicha darcha hosil bo`ladi:

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (11) ▼

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish

Eski savollarni ham ko'rsatish

Show question text in the question list

'Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Tanlash... ?

Sort by type, name ▼

Amal	Savol nomi	Tur
☐	Hisoblanayotgan test	2+2 = ?
☐	Hisoblanayotgan test	2+2 = ?
☐	Ta`riflash testi	
☐	esse	☐
☐	Moslikni tekshirish testi	
☐	ko'p javobli test	
☐	ko'p javobli test	
☐	Yopiq shakldagi test.	
☐	Raqamli test	
☐	Qisqa javob testi	☐
☐	To`g`ri/No'to`g`ri javobli testlar	

[Barchasini tanlash](#) / [Barcha tanlanganlarni olib tashlash](#)

Bu savolni ham testga qo`shish uchun xuddi, oldingi testlardagi kabi amallarni bajaramiz. Savol testga qo`shilgandan so`ng, ko`rib chiqish parametrini tanab testni ishlatib ko`ramiz va quyidagi darcha hosil bo`ladi. Bu yerda biz bitta javobni tanlab, jo`natish buyrug`ini tanlaymiz va quyidagi oyna hosil bo`ladi:

5

Ball: --/10

HTML (Hyper Text Markup Language)

Web-sahifa yaratish vositasi hisoblanadi.

Javob:

True

False

Bu yerda biz bitta javobni tanlab, jo`natish buyrug`ini tanlaymiz va quyidagi oyna hosil bo`ladi:

5

Ball: 10/10

HTML (Hyper Text Markup Language)

Web-sahifa yaratish vositasi hisoblanadi.

Javob:

True x

False ✓

savol javobi to'g'ri yoki noto`g`rligini tekshiring.

To'g'ri

Javob uchun ballar: 10/10.

HISOBLANAYOTGAN TESTLARNI TUZISH

Bu turdagi testlarni tuzish uchun biz savollar omborining yangi savol yaratish bo`limi menyusidan ushbu test nomini tanlaymiz va testni parametrlarini kiritish uchun yangi bir oyna hosil bo`ladi:

- Bu savolni tahrirlang
- Bu savolni ko'chiring
- Buni yangi savol sifatida saqlang

Asosiy(Umumiy)

Joriy katalog Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (11) Bu kategoriyadan foydalanish

Kategoriyada saqlash Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (11)

[Kategoriyani yangilash](#)

Umumiy shablonlar Bu kategoriyada umumiy shablon(andoza)lar yo'q

Savol nomi* Hisoblanayotgan test

Savol matni

Trebuchet 1 (8 pt) Tti B I U S x₂ x²

16+18 necha bo`ladi?

Yo'l:

Format HTML-formati

Ko'rsatish uchun tasvir No images have been uploaded to your course yet

Dastlabki ornatilgan holat bo'yicha savol uchun baho* 1

Jarima* 0.1

Umumiy

Javob kiritadigan maydonlar esa quyidagicha bo`ladi:

Javob

To'g'ri javob formulasi= {a} + {b}

Baho 100 %

Nuqson ± 0.01

Xatolik turi Nisbiy

To'g'ri javobni ko'rsatish 2

Format belgi(lar)

SHarh

Trebuchet 1 (8 pt) Tti B I U S x₂ x²

34 bo`ladi

Yo'l:

1 O'lchov birliklar

O'lchov birligi:

Multiplier:

---

2 O'lchov birliklar

O'lchov birligi:

Multiplier:

---

3 O'lchov birliklar

O'lchov birligi:

Multiplier:

---

4 O'lchov birliklar

O'lchov birligi:

Multiplier:

Yaratilgan/Oxirgi saqlangan

Bu oynada Keyingi sahifa parametrini tanlasak, quyidagicha oyna hosil bo'ladi:

Ma'lumotlar to'plami (Dataset) tarkibini tanlang

Shablonlar {x..} mavjud ma'lumotlar to'plamidagi son birliklari bilan almashtiriladi

Javob variantlarida ishlatiluvchi mavjud majburiy shablonlar

Shablon a:

Shablon b:

Faqat savol matnida taqdim etilgan mavjud shablonlar

Bu maydonda biz savol matnida mavjud bo'lgan sonlarni shablonlarga joylashtiramiz. Bu oynadan ham keyingi sahifa bo'limini tanlaymiz:

ma'lumotlar to'plamini tahrir qilish

Qo'shish uchun element

Parametr {a}:

Tushunchalar diapozoni: -

Verguldan keyingi belgilar:

Taqsimlash:

Parametr {b}:

Tushunchalar diapozoni: -

Verguldan keyingi belgilar:

Taqsimlash:

{a} + {b}: $0.86 + 0.05 = 0.91$ son
 Min: 0.9008999999999999 --- Max: 0.919100000000001
 Correct answer : 0.91son inside limits of true value 0.91

Qo'shish

Keyingi elementni qo'shish uchun:

agar mumkin bo'lsa avvalgi sifatni (ko'rinishni) qayta ishlatish

yangi tushuncha (kuchni) yaratish

1 element(larni)

O'chirish

1 so'nggi element(lar)ni

1 Elementi

Parametr{a} 80
Parametr{b} 20
{a} + {b} 80 + 20 = 100.00son
Min: 98.99999999999999---Max: 101
Correct answer : 100.00son inside limits of true value 100

O'zgarishlarni saqlash

Bu oynada a va b nomalumlarga son qiymati beramiz, mumkin bo'lgan xatolikni kiritamiz, element qo'shish va o'chirish, kiritilgan sonlardan yechim olib ko'rishimiz mumkin. Barcha amallarni bajargach, o'zgarishlarni saqlash buyrug'ini tanlaymiz. Natijada, savollar omborida yangi savol hosil bo'ladi, biz bu savolni testga qo'shamiz oldingi holatlardagiday qilib, keyin esa Ko'rib chiqish belgisini bosamiz va quyidagicha oyna hosil bo'ladi:

Ko'rib chiqish Hisoblanayotgan test

Test: nomjon

1 16+18 necha bo`ladi?

Ball:

--/1

Javob:

Jo'natish

Sahifani jo'natish

Barchasini jo'natib sinovni yakunlash

Javoblarni aks ettirish (ko'rsatish)

Yangidan boshlash

Ko'rib chiqish oynasini yopish

Bu oynaga biz savolga javob sifatida javobni javob darchasiga kiritamiz va jo'natish buyrug'ini tanlaymiz:

Ko'rib chiqish Hisoblanayotgan test

Test: nomjon

1 16+18 necha bo`ladi?

Ball:

1/1

Javob:

34 ✓

34 bo`ladi

Jo'natish

To'g'ri

Javob uchun ballar: 1/1.

Sahifani jo'natish

Barchasini jo'natib sinovni yakunlash

Javoblarni aks ettirish (ko'rsatish)

Oldingi holat

Yangidan boshlash

Ko'rib chiqish oynasini yopish

ESSE TESTLARINI TUZISH

Bu turdagi testlarni tuzish uchun oldingi testlarimizdagi kabi savollar omboridagi yangi savol yaratish bo'limi **Tanlash** menyusidan test nomini tanlaymiz va bu savolni yaratish uchun to'ldiriladigan oyna hosil bo'ladi:

Esseni tahrir qilish ?

: ga sizga ruxsat bor

- Bu savolni tahrirlang
- Bu savolni ko'chiring
- Buni yangi savol sifatida saqlang

Asosiy(Umumiy)

Joriy katalog Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (12) Bu kategoriyadan foydalanish
Kategoriyada saqlash Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (12)

Savol nomi* Esse

Savol matni ?

Trebuchet 1 (8 pt) Tl B I U S x₂ x₃ |

HTML tilida satrni qaysi teg aniqlaydi?

Yo'l:

Format ? HTML-formati

Ko'rsatish uchun tasvir No images have been uploaded to your course yet

Dastlabki ornatilgan holat bo'yicha savol uchun baho* 1

Umumiy ?

Trebuchet 1 (8 pt) Tl B I U S x₂ x₃ |

Bu satr haqida ma'lumot berib o'tish lozim.

Yo'l:

SHarh

Trebuchet 1 (8 pt) Tl B I U S x₂ x₃ |

HTML tilida bunday teglarni bir nechta bor.

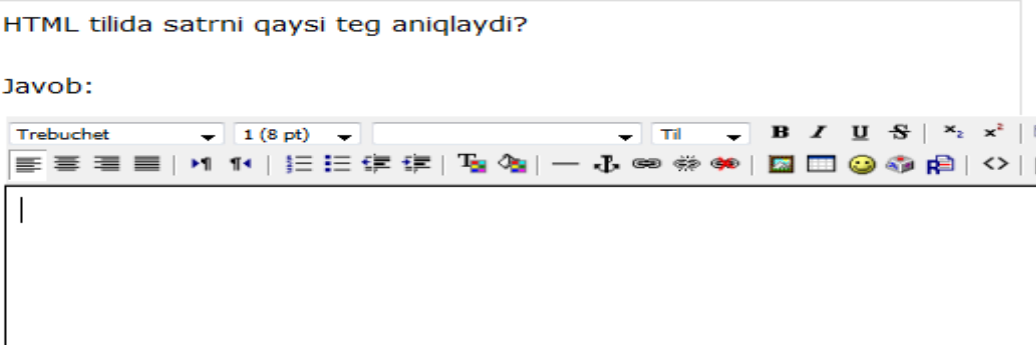
Yo'l:

Bu oynada savol nomi, savol matni, umumiy ma'lumotlar maydoni va sharh maydoni bo'ladi. Biz bu oynani to'ldirib bo'lgach, o'zgartirishlarni saqlash

buyrug'ini tanlaymiz. Natijada, savollar omborida yangi savol hosil bo'ladi va biz uni testga qo'shamiz. Bu amalni biz bajarishni bilamiz. Keyin esa savolni ko'rib chiqish bo'limini tanlab testni ishlab ko'ramiz. Bu turdagi testlarda javob yoziladi, o'qituvchi javobni o'zi o'qib chiqib baholaydi va unga izoh ham yozadi. Javobni talabning elektron pochta-siga yuboradi.

Test: nomjon

1 HTML tilida satrni qaysi teg aniqlaydi?
Ball: --/1 Javob:

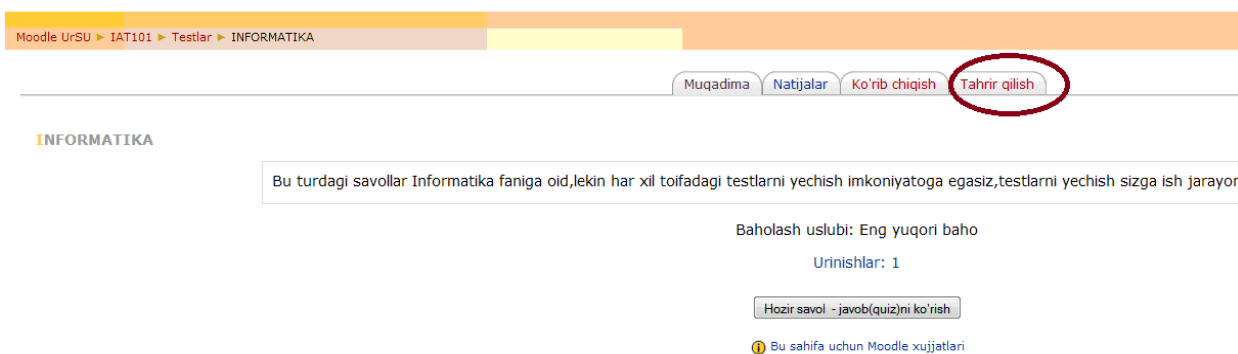

Ushbu oynada savol, savolga beriladigan ball, javob yozadigan darcha va jo'natish buyrug'i bo'ladi. Talaba javobni yozadi va jo'natadi. Biz siz bilan barcha turdagi testlarni yaratishni yuqorida ko'rib o'tdik.

TESTLARNI TAHRIRLASH

Testlarni tahrirlash uchun ushbu oynadan:

Informatika va AT

Tahrir qilish bo'limini tanlaymiz u holda bizda quyidagi darcha hosil bo'ladi:

Moodle UrSU > IAT101 > Testlar > nomjon > Tahrir qilish Test

Muqadima Natijalar Ko'rib chiqish Tahrir qilish
Test Savollar Kategoriyalar Import Eksport

Bu savol javobi(quiz)dagi savollar

Tartib (ketma-ketlik)	# Savol nomi	Tur	Baho	Amal
1	Moslikni tekshirish testi	☰	3	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
2	esse	☐	3	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
3	To'g'ri/Noto'g'ri javobli testlar	**	10	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
4	Hisoblanayotgan test	☰	1	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
5	Ta'riflash testi	☰	1	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
6	Esse	☐	1	☰ ☰ ☰ ☰ ☰

Natija (yakun): 19
Eng yuqori (Maksimal) baho: 10

O'zgartirishlarni saqlash

Sahifa ajratuvchilarni aks ettirish
 Show the reordering tool

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (12)

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish
 Eski savollarni ham ko'rsatish
 Show question text in the question list

Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Tanlash...
Sort by type, name

Amal	Savol nomi	Tur
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Hisoblanayotgan test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Hisoblanayotgan test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Ta'riflash testi	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	esse	☐
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Esse	☐
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Moslikni tekshirish testi	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	ko'p javobli test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	ko'p javobli test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Yopiq shakldagi test.	☰ ☰ ☰ ☰ ☰

Testga qo'shish O'chirish >> ga o'rinni almashtirish
1 tasodifiy olingan savol qo'shish Go'shish

yangi Kategoriya nomi ostida savollar yaratishimiz Kategoriyaning nomini o'zgartirishimiz va shunga o'xshash amallarni bajarishimiz mumkin. Tahrir qilish bo'limining o'zida ham bir qancha bandlar bor bular:

- Test
- Savollar
- Kategoriyalar
- Import
- Eksport

Test bandida biz yaratgan savollarni qayta ko'rib chiqishimiz, test savollariga yangi savollarni yaratib qo'shishimiz, testlarning xatolarini to'g'irlashimiz mumkin.

Savollar bandini tanlasak ushbu oyna hosil bo'ladi:

Savollar banki(ombori)

Kategoriya nomi Informatika va AT uchun ilk tanlangan holat (12)

Quyi kategoriyalarda (subkategoriyalar, podkategoriyalar) joylashgan savollarni aks ettirish
 Eski savollarni ham ko'rsatish
 Show question text in the question list

Informatika va AT'kontekstda birgalikda ishlatiluvchi savollar uchun ilk tanlangan kategoriya.

Yangi savol yaratish Tanlash...
Sort by type, name

Amal	Savol nomi	Tur
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Hisoblanayotgan test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Hisoblanayotgan test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Ta'riflash testi	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	esse	☐
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Esse	☐
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Moslikni tekshirish testi	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	ko'p javobli test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	ko'p javobli test	☰ ☰ ☰ ☰ ☰
☰ ☰ ☰ ☰ ☰	Yopiq shakldagi test.	☰ ☰ ☰ ☰ ☰

Bu oynada yangi savol yaratishimiz, kategoriya nomini ko`rishimiz, eski savollarni ham ko`rishimiz mumkin. Bundan tashqari, savolni testga o`tkazishimiz, testni ishlatib ko`rishimiz, uni tahrir qilishimiz, savolni boshqa kontekstga o`tkazishimiz, savolni o`chirib tashlashimiz mumkin bo`ladi. Bunda quyidagi uskunalardan foylalaniladi:

- 1- belgi savolni testga qo`shadi
- 2- belgi savolni ishlatib ko`rish imkonini beradi
- 3- belgi savolni tahrir qiladi
- 4- belgi savolni boshqa kontekstga o`tkazadi
- 5- belgi savolni o`chirib tashlaydi
- 6- belgi ichiga belgi qo`yib uni birinchi belgi orqali testga qo`shamiz.

Agar Kategoriyalar bandi tanlansa quyidagicha oyna hosil bo`ladi:

Bu oynada biz shu vaqtni o`zida qaysi kategoriya nomi ostida ishlayotganimizni ko`rishimiz, yangi bir kategoriya yaratishimiz, shu kategoriya haqida ma`lumot berishimiz mumkin. Yangi kategoriya ma`lumotlarini kiritib bo`lgach, **Kategoriya qo`shish** buyrug`ini tanlaymiz.

Informatika va AT

Moodle UrSU > IAT101 > Testlar > nomjon > Fayldan savollar importi

Muqadima Natijalar Ko'rib chiqish Tahrir qilish
Test Savollar Kategoriyalar **Import** Eksport

Fayldan savollar importi

Fayl formati

- Aiken formati
- Blackboard(Doska) formati
- Blackboard V6+
- Format - o'tkazib yuborilgan so'z
- GIFT formati
- Hot Potatoes Formati
- Kiritilgan javoblar
- Kurs sinovini boshqarish formati
- Learnwise formati
- Moodle XML formati
- Tekshirib ko'rish
- WebCT-format

Asosiylar(Umumiy)

Kategoriya nomi

Match grades Fayldan kategoriya olish Fayldan kontekst olish

Stop on error

Ha

Import from file upload...

Yuklash (Maksimal hajm: 128Mbayt)

Import from file already in course files...

Fayl tanlang

Yuqoridagi oyna esa Import bo'limini tanlaganda hosil bo'ladi. Bu oynada **Fayl formati**, **Asosiylar** bo'limi bo'ladi. Asosiylar bo'limida Fayldan kategoriya olish, Fayldan kontekst olish kabi buyruqlari bor.

Agarda **Eksport** bo'limi tanlansa quyidagicha oyna hosil bo'ladi:

Informatika va AT

Moodle UrSU > IAT101 > Testlar > nomjon > Savollarni eksport qilish

Muqadima Natijalar Ko'rib chiqish Tahrir qilish
Test Savollar Kategoriyalar Import **Eksport**

Savollarni eksport qilish

Fayl formati

- GIFT formati
- IMS QTI 2.0 formati
- Moodle XML formati
- XHTML formati

Asosiylar(Umumiy)

Kategoriya nomi

Kategoriyaning faylga yozish Kontekstni faylga yozish

Fayl nomi

Обязательные для заполнения

Bu oynada Fayl formati, Asosiylar kabi bandlar bo'ladi. Asosiylar bandida Kategoriya nomi, Kategoriyaning faylga yozish, Kontekstni faylga yozish kabi buyruqlari hamda Fayl nomi kabi darchalari bor. Bularning barchasi Tahrir qilish bo'limining funksiyalariga kiradi.

“INFORMATIKA” FANINI O'QITISHNI MASOFAVIY TA'LIMGA JORIY ETISH

Pedagogik texnologiya murakkab jarayon sifatida qator o'qitish bosqichlaridan, ayni bosqichlarni o'rganishga qaratilgan amallardan iborat

bo'ladi. Ta'lim maqsadlarini ishlab chiqish:

- Ta'lim maqsadlari taksonomiyasini ishlash;
- Ta'lim maqsadlarini sinov (test) topshiriqlariga aylantirish;
- Maqsadga erishish yo'llarini aniqlash;
- Maqsadga nechog'li erishganligini baholash kabilar kiradi.

Il'gor pedagogik texnologiy ta'lim berish va o'zlashtirish sistemasi usullarini yaratish, qo'llash, ularni yagona tizimga keltirish yo'li bilan inson salohiyati va texnik vositalarini barcha imkoniyatlaridan muvofiq ravishda foydalanib, ta'lim berishning eng maqul yulidir. Talabalarga "Informatika va axborot texnologiyalari" fanini o'qitishda quyidagi usullarni tatbiq qilib, fanni o'zlashtirish samarasini ko'tarish va talabalarni mustaqil fikrlashga, har bir fanni o'zlashtirishga jiddiy va ijodiy yondashuviga erishildi. Masalan, "Bahs – munozara", "Davra suhbat" va "Aqliy hujum" usullarini o'qitish jarayoniga tatbiq qilish yuqori samara berishiga erishildi.

1. "Bahs – munozara" usuli: Har qanday mavzu va muammolar mavjud bilimlar va tajribalar asosida muhokama qilinishi nazarda tutilgan holda, ushbu metod qo'llaniladi. Bahs – munozarani boshqarib borish vazifasini ta'lim oluvchilarning biriga topshirish mumkin. Bunda bahs munozaralarini erkin holatda olib borish va har bir talabani munozaraga jalb etish lozim.

Ushbu usulning afzalligi shundaki,

- birinchidan, talabani erkin fikrlashga undaydi,
- ikkinchidan, talabalarni eshitish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi,
- uchinchidan, talabalar o'zlari bildirgan fikrlarning to'g'riligini isbotlashga harakat qilishadi.

2. "Davra suhbat" usuli: yozma va og'zaki ravishda olib boriladi. O'tiladigan yoki o'tilgan mavzu o'rtaga tashlanadi. Har bir talaba mavzu bo'yicha o'z fikrini bildiradi. Uni barcha talabalar diqqat bilan tinglaydi. So'ngra muhokamaga o'tiladi. Bu esa talabalarning mustaqil fikrlashishiga va nutq madaniyatining rivojlanishiga yordam beradi. Ushbu usulning afzalligi:

- o'tilgan mavzuni yaxshi esda qolishiga yordam beradi,
- har bir talaba o'zining ishtirok etish mas'uliyatini his etadi,
- talaba o'z fikrini erkin ifoda etish imkoniyati mavjud.

3. “Aqliy hujum” usuli: Biror muammoni echishda talabalar tomonidan bildirilgan erkin fikr va mulohazalarni to'plab, ular orqali ma'lum bir echimga kelinadigan samarali usuldir. Bu usul talabalarning barchasini jab etish imkoniyati bo'ladi, shu jumladan talabarda muloqot qilish va munozara olib borish madaniyati shakllanadi, ya'ni yoshlarni ijodiy tafakkurini rivojlantirish uchun xizmat qiladi.

Ushbu usulning afzalliklari:

- 1) talabalarda turli fikr g'oyalarning shakllanishiga olib keladi,
- 2) talabalarning barchasi bu jarayonda ishtirok etadi,
- 3) fikr-g'oyalar vizuallashtirilib boriladi,
- 4) talabalarning boshlang'ich bilimlarini tekshirib ko'rish imkoniyati mavjud,
- 5) talabalarda mavzuga qiziqish uyg'otadi,

Sanab o'tilgan pedagogik usullarning har biri kichik guruhlar (kompyuter sinflari) da tashkil etish maqsadga muvofiq. CHunki kompyuter sinflarida odatda 8-10 talaba amaliy mashg'ulotlarda ishtirok etadi. Ularni erkin fikrlashga o'rgatishda, fanlarni samarali o'zlashtirishda davr talabiga mos keladi.

“Informatika va axborot texnologiyalari” fanini o'qitish jarayonida kompyuter grafikasi mavzulari bo'yicha bajarishda ishlatiladigan dasturiy vositalarni o'zlashtirishda «Yo'naltiruvchi matn» va “Loyihalash metodi” usullarini qo'llash juda samarali natijalar beradi.

“Yo'naltiruvchi matn” usulida talabalar mustaqil ravishda yo'naltiruvchi savollar orqali ma'lumot yig'ish, rejalashtirish vazifalarini amalga oshiradilar. «Loyihalash metodi» qo'llanganda esa talabalar mustaqil o'rganishdan tashqari, e'tiborni kasb o'rganishda kerak bo'ladigan shaxsiy qobiliyatlar va ko'nikmalarni takomillashga erishadilar. Odatda ushbu metodlar amaliy mashg'ulotlarni mustaqil bajarishda juda samarali natijalar beradi. CHunki bu

jarayonda talabalar ko'proq mutaqil va erkin fikr yuritish natijasida to'g'ri qaror qabul qilishga intiladilar.

Talim tizimida ishlatiladigan dastur vositalaridan dars yoki darsdan tashqari jarayonlarda foydalanish katta didaktik ahamiyatga ega. Bunday dasturlardan foydalanishning afzallik tomonlari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin:

- Talabalarda kerakli texnikaviy ko'nikmalarni hosil qilish vaqti qisqaradi,
- Bajartirishga mo'ljallangan topshiriqlar soni va topshiriqni mustaqil bajarish ko'lami ortadi,
- Talabani ishida optimallashtirish tabiiy ravishda hosil qilinadi,
- O'qitishda tabaqalashtirish jonlashadi,
- Talaba ta'limning sub'ektiga aylanadi, chunki dastur undan faol boshqarishni talab qiladi,
- Kompyuter animatsiyasi darslarni jonli olib borish imkonini beradi,
- O'qishga nisbatan motivlar oshadi – dastur bilan muloqot talabalarda darsga ishtiyoqni oshiradi,
- Darsda ma'lumotlar bazasining uzoqdagi manbalaridan (E-mail, Internet, Chat va h.k.) ma'lumot olish va shu asosda dars mazmunini boyitish ta'minlanadi.

Demak, ushbu usullarning afzalliklari talabalarning ko'nikma va malakalarini shakllantirishga, mutaqil qaror qabul qilishga va erkin «talaba-kompyuter» muloqotini takomillashtirishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.A.Karimov. “Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch” T.: Ma'naviyat, 2008.
2. I.A.Karimov. “Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori”. T.: Sharq, 1997.
3. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. T.,1997.
4. A.S Makarenko. “Pedagogicheskie sochineniya v 8 tomax Pedagogika” 1983. M.:
5. Jaaffar, M. Foreword to the Proceedings of the Second national ELT Conference "Curriculum, Testing and New Technologies in ELT". 27-28 March, 2002, p.3.
6. Sayt MoodleDocs – <http://docs.moodle.org/ru>
7. Sayt<http://www.moodle.org/>

RAHIMBAEVA MUHABBAT DUSHAMBAEVNA
MASOFAVIY O'QITISH VA "MOODLE" TIZIMIDA INTERAKTIV
TESTLARNI TUZISH ASOSLARI

Bosishga ruxst etildi: 23.11.12 yil. Bichimi 60x84 1/16 "Times new roman"
garniturasida. Offset usulida bisildi. Shartli bosma toboq 5.0. Nashr bosma tobog'i
4.75. Tiraji 100. Buyurtmachi №104

"Makintosh" bosmaxonasida chop etildi.
220100, urganch shahri, beryniy kochasi, -uy